15.11.66

yaşasın emekçiler yaşasın türkiye

DÖNÜŞÜM

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı

Aybar, Johnson'u Yargılamaya Londra'ya Gitti.

«TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ GENEL BAŞKANI SAYIN MEHMET ALİ AYBAR; VİETNAM ZULMÜNDEN DOLAYI AMERİKAN HÜKÛMETİNİ VE JOHNSON'U YARGILAYACAK OLAN «MİLLETLERARASI SAVAŞ SUÇLARI MAHKEMESİNİN» İLK TOPLANTISINA KATILMAK ÜZERE 12.11.1966 CUMARTESİ SABAHI LONDRA'YA HAREKET ETMİŞTİR. ESENBOĞA HAVA ALANINDA KALABALIK BİR KİTLE TARAFINDAN UĞURLANAN AYBAR; «BU MAHKEMEDE ÜYE OLMAYI İNSANLIĞA VE MİLLETİME KARŞI BİR ÖDEV SAYIYORUM» DEMİŞTİR.

Hareketten bir gün önce yaptığı basın toplantısında;

«Amerika Vietnam'da hürriyeti ve bağımsızlığı için savaşan mazlum bir halkı dize getirmek için yıllardır, Nazi Almanya'sının işlediği suçları gölgede bırakan bir vahşetle cinayetler işliyor. Bu cinayetlerin hesabını sormak üzere kurulan «Milletlerarası Savaş Suçları Mahkemesi» üyeliğine ben de çağırıldım. Emperyalizme karşı tarihin yazdığı ilk Millî Kurtuluş Savaşını vermiş, fakat sonradan Amerikan Emperyalizminin yörüngesine sokulduğu için, bugün Amerika'ya karşı İkinci Millî Kurtuluş Mücadelesini vermek durumunda bulunan bir milletin ferdî olarak, bu çağrıyı derhal kabul ettim.»

«...Şüphesiz, Londra Mahkemesinin nihai kararı derhal infaz edilemeyecektir. Fakat bu durum, kararın hukukî nitelik ve değerine asla halel vermez. Düşünülsün ki, kaçak hükümlüler hakkında da infaz mümkün değildir. Ama infaz edilemiyor diye, mahkemenin bunlar hakkında verdiği hükmün hukukî değerinden ve kuvvetinden şüphe etmek kimsenin aklından geçmez. Amerikan hükûmetinin suçu sabit olur ve Johnson Londra'da hüküm giyerse, onun gerçekten asılıp asılmaması veya hapse girip girmemesi, ancak şahsı bakımından önemli olacaktır. Dünyada herkes ve başta Amerikan milleti, yüzbinlerle masum insanın kanına girmiş olmaktan, insanlığa karşı suç işlemekten hükümlü olan insanların hâlâ hükûmet sandalyesinde oturmak küstahlığını göstermelerini, kaba kuvvetin ergeç yenilecek geçici bir direnişi olarak görecektir.» diyen Aybar; toplantıların üç gün süreceğini ve bu toplantılarda mahkemenin kuruluşu ve çalışmasıyla ilgili işlerin tamamlanacağını belirtmiştir.

Sosyalizme Ulaşacağız

Yıl 1961... Emekçi Türk halkı demokratik yoldan iktidara ilerlemek üzere örgütleniyor ve Türk işçileri kendi partilerini kuruyorlar. Yüzyıllardır sömürülen, karanlıkta bırakılan emekçi halkımız kendi kurtuluşunu kendi başlatıyor. Bir avuç bilinçli emekçi, bir avuç halktan - yana aydın omuz omuza, çalışan halkımızın iç ve dış her türlü sömürülmeden kurtuluşu için bilinçli bir çabaya giriyorlar.

Burjuva partileri, halkımızın uyanarak kendine yüzyıllardır bir sürü gibi tepeden bakanlara karşı kendi haklarını savunmak ve herkesin nimetlerden emeğine göre pay alacağı sosyalist toplumu kurmak için örgütlenişine karşı her türlü baskı yönetimini kullanmaktan, taşlı sopalı saldırılar düzenlemekten geri kalmıyorlar. Ancak, tarihî görevinin sarsılmaz bilinci ve bu göreve olan inancı ile emekçi halkın partisi her türlü baskıya, her türlü insanlık-dışı davranışlara, oynanan oyunlara göğüs geriyor ve sesini Anadolu'nun bütün çalışan insanlarına duyuruyor. Bütün çalışan insanlar Türkiye İşçi Partisi safında birleşmeye ve demokratik yoldan sosyalizme, herkesin maddi ve manevi bütün yeteneklerini geliştirme olanağını bulacağı topluma, insanca yaşayışa doğru ilerlemeye başlıyorlar.

Suya düşen taşın halkaları gibi giderek yayılan, genişleyen halkalar onbinleri, daha sonra yüzbinleri T.İ.P. saflarına katıyor. Bütün engellemelere, bütün küçük hesaplara ve Türk sosyalist hareketini sonu bilinmez bir maceraya kurban vermek yolunda olanlara rağmen, T.İ.P. sosyalist topluma giden yolda dev adımlarla ilerliyor.

T.İ.P. sayesinde ancak, sosyalizm şehirlerdeki salonlarda sözü edilen boş bir lâf olmaktan çıkıp, Türk halkının yavaş yavaş benimsediği yaşayan gerçek bir akım haline geldi. Maya tuttu... Emekçi halkımız sosyalizme sahip çıktı. Ve emekçi halkımız ve yalnız ve yalnız onun gücü Türkiye'de sosyalizmi kuracaktır. Buna hiç kimsenin şüphesi olmasın.

DÖNÜŞÜM

olaylara bakış

türkiye işçi partisi 2. kurultayı

«Emeği en yüce değer» olarak bilen ve bunu böylece dosta, düşmana ve bütün Türk emekçi halkına 1961 yılından beri yılmadan ve usanmadan söyleyen, anlatan Türkiye İşçi Partisi, 2. Kurultayını 20 Kasım 1966 Pazar günü Malatya'da yapılıyor.

Kurulduğundan bugüne değin her türlü baskı-yalan ve iftiralara, gücünü, dayandığı sınıftan, Türk emekçi halkından alarak karşı koyan Türkiye İşçi Partisi; emekçilerin kurup, emekçilerin yönettiği ve emekçi halkın çıkarlarını savunan, halkla içiçe bir sosyalist kuruluş olarak mutlu savaşını yürütmektedir.

Dönüşüm : Mutlu günlerin müjdecilerini en içten saygılarıyla selâmlar.

izmir'den palavralarla

Başbakan Süleyman Demirel Başbakan olduktan sonra, sosyal bilimlere merak sarmış olmalı ki; arada sırada verdiği şayan-ı hayret demeçlerle ortalığı birbirine katıyor, bilgisinin derinliğiyle insanı şaşkınlıktan şaşkınlığa sürüklüyor. Bu büyük adam, geçen ayların birinde, örneğin, şöyle bir söz etmişti :

«Kerenski hükûmeti olmayacağız.» İnsan, elinde olmadan «Vay canına» diye düşünüyor. Süleyman Demirel müteahhitlik işleriyle uğraşıp dururken nasıl oldu da Sovyet Devrimiyle filân ilgilenebildi diye kendi kendine soruyor.

İşte bu Süleyman Demirel, birkaç gün önce İzmir'de salladığı bir nutukla yine ortalığı birbirine kattı.

Türkiye'de bürokrasi devrimini yapacak ihtilâle karşı ikiyüz bin sivil Fransa'da silâhlanmıştır gibisinden bir söz etti. Bu büyük sözden sonra verdiği ikinci bir demeçle de sözü edilen bürokrasi devrimi ihtilâlinin T.İ.P. liler tarafından hazırlanmakta olduğunu ihbar etti.

Demirel'in bu ihbarından sonra herhalde savcılar harekete geçmiş ve suçluyu yakalama çabasına girişmiş olmalılar. Bu arada günün konusu, Fransa'daki sivillerin ne yapacaklarıdır.

Süleyman Demirel'in tarihteki halk hareketleri üzerine ciddi bir incelemeye giriştiği ,bu arada Spartaküs hareketiyle Mehmet Turgut'un sanayi odalarındaki hareketi arasında derin ilişkiler ve yakınlıklar bulunduğuna dair sonuçlara varmakta olduğu söylenilmektedir.

Süleyman Demirel'in bu sert çıkışına karşı, Antiemperyalist YÖN dergisi Türkiye İşçi Partisi'ni savunmak gerekliliğini duymuş ve Bülent Ecevit'in kanatlarının altını barınak olarak göstermiştir.

«Hoca'nın işi güç...»

Sayın Sadun Aren'in bu konuyla ilgili demecinin ise **Süleyman Demirel'in kafasını** büsbütün karıştıracağını sanıyoruz. İşte Sadun Aren'in demecinin ilk tümcesi :

«Başbakan Demirel İzmir'de yaptığı konuşmada her türlü bilime ve tarihî gerçeklere aykırı olarak, demokratik rejimin ve siyasî huzurun en büyük teminatı olarak özel sektörü, yani burjuva sınıfının gelişmesini ve güçlenmesini göstermiştir. Bu sözleri ile Demirel, demokratik hak ve hürriyetlerden sadece bir avuç sermayeci sınıfın çıkarlarının savunulması ve bugünkü sömürü düzeninin devamının temina taltına alınmasını anladığını ortaya koymuştur.»

Sayın Sadun Aren'in bu demecine karşı Süleyman Demirel'in örneğin şöyle bir demeçle karşı çıkması beklenebilir :

«Kös dinliyor...»

«Ben sınıf mınıf demedim. Yaşasın Türkiye Cumhuriyeti. Biz hak ve hürriyetlerin sermayesini emekçi halkla birlikte uyanan otuz milyon silâhlı Tanrı sermayedarları korusun. Amin.»

ihsan gürsan'ın istifası ve ekonomik durum

Geçirdiğimiz onbeş günün en gürültülü olayı, Demirel'in Maliye Bakanı İhsan Gürsan'ın istifası oldu. Büyük bir vaveyla ve vaadler furyası ile işbaşına gelen A.P. hükûmetinin, nasıl çöküşe doğru gittiğini, iktidarının sene-i devriyesinin hemen ertesinde bir kez daha ortaya çıktı. Şimdi Demirel tam bir çıkmaz içindedir ve yeni bir Maliye Bakanı bulma sorunu Başbakanı derin derin düşündürüyor olsa gerektir. Tamtakır bir hazinenin sorumunu yüklenmek ve bu işi A.P. hükûmeti ile yürütmeye çalışmak her yiğidin kârı olmasa gerek.

Birtakım «yardımcı» ların yönettiği Plânlama Örgütünü ismi var cismi yok hale getiren A.P. iktidarı, bütün çabalarına rağmen Türkiye'yi ancak buraya kadar getirebilmiştir. Geçen bir yıllık devrede, tedavüldeki para % 12 artmış fiyatlar genel seviyesi % 15-20 yükselmiştir. Bu durum herhangi ciddiyetten uzak, ülke gerçeklerine gözlerini kapamış, para-kredi ve piyasa mekanizması ile nurlu kalkınma ufuklarına koşan bir komprador iktidarın ülkemizi nereye getirdiğini ve götüreceğini açıkça göstermektedir. Türkiye bir enflâsyona gitmektedir. Temsil ettiği burjuva sınıfının çıkarlarına dokunacak hiçbir ciddî tedbiri A.P. iktidarı alamıyacaktır. Bu durumdan yine, bir parça daha semirecek olan kompradorlar kârlı çıkacaktır. Emekçi, çilekeş halkımız ise bir enflâsyon fırtınasının bütün yükünü çekecek, yine ezilecektir.

Gerçeklerin dili, geri kalmış ülkemizin komprador burjuvazi ve onun iktidarlarıyla kalkınamayacağını her geçen gün daha acı bir şekilde ortaya sermektedir. Tek çıkar yolumuz, halkımızın iktidarı ele alması, yani sosyalist bir örgüt içinde, parlâmentoya artan sayılarda temsilci yollayarak devlet yönetimini ele geçirmesidir.

üniversiteler açıldı

Tumturaklı nutuklarla açıldı bir kez daha üniversitelerimiz. İstanbul Üniversitesi Rektörü Egeli açış konuşmasında üniversitenin yerini şöyle açıklamıştır : «Türkiye'de üniversitelinin en önemli görevlerinden biri gericilikle savaştır. Ben bir üniversite mensubu olarak gericiliği bugün vardığımız yerdeki her türlü ilerleme ve köklü devrimlerimizden geri dönme olarak anlıyorum. Üniversiteler oturmuş ve yerleşmiş müesseseler olarak çeşitli düşünce, doktrin ve ideolojik dalgalanmalara karşı bir denge durumunda olmalıdır. Türk üniversiteleri büyük önderden miras kalan rejimi gönülden benimsemiş Atatürkçülüğü yurda yayacak kuşaklar yetiştirmekle görevlidir.»

Rektörden sonra konuşan İ. T. Ü. B. Başkanı Ufuk Şehri ise eğitim ve kalkınma politikasının rastlantılara bırakıldığını, özel okulların diploma ticarethanesine getirildiğini buna karşılık üniversite öğrencilerinin % 20 sinin ayda 150, % 45 nin 250, % 25 inin 400, % 10 unun 400 liranın üstünde bir para ile geçinmek zorunda olduklarını belirtti. Şehri, daha sonra Türkiye'nin, A.B.D.'nin ve Rusya'nın soğuk harp alanı olduğunu ve sömürücülerin karşısında bulunduğunu söylemiştir.

Ankara Üniversitesinde ise açış konuşmasını yapan Rektör Cumhur Ferman konuşmasında üniversitelilere Atatürk'ün hayatını, eserlerini, düşüncelerini yol gösterici olarak sağlık vermiş ve öğrencilerin üniversitenin imkânlarından en iyi şekilde faydalanmalarını istemiştir. Rektörün arkasından, A.Ü.T.B. Başkanı Naci Özdemir konuştu. Atatürk'e ve devrimlere karşı saldırıları yererek, konuşmasına şöyle devam etti : «Büyük önder Cumhuriyet'in kuruluşunda Meclisteki Cumhuriyeti istemeyenlere karşı şöyle diyor —Efendiler, bu bir emrivakidir. Bu kanun burada çıkacaktır. İhtimal bazı kafalar kesilecektir.— İşte dün kesilmekten kurtulan kafaların ektikleri tohumlar yeşermiş, Atatürk düşmanları, Cumhuriyet düşmanları birçok maskelerle örgütlenmiş olarak Atatürkçülerin karşısına çıkmışlardır. Sağ-sol konusunda ise A.Ü.T.B. Başkanı; «Ülkemizde kara kalemlerin sağ-sol çatışması olarak gösterdikleri savaş aslında Türk çıkarlarını savunan milliyetçi, Atatürkçü kuşaklarla, yabancı sermayeye bağlı mideci uşaklar mücadelesidir. Tıpkı Kurtuluş Savaşında olduğu gibi bu çıkarcıları vatanın harim-i ismetinde boğacağız.» demiş ve ifadesi alınmak üzere karakola davet edilmiştir.

istanbul üniversitesi rektörlüğü basıldı

«Okumak istiyoruz. Anayasa'nın 50 nci maddesinin uygulanmasını istiyoruz. Bizi sokakta serseri olmağa sürüklüyorsunuz.» Bu sözler üniversitelerin öğretim yılına girmelerine rağmen üniversiteye giremeyince Rektörlüğü basıp Rektöre durumlarını anlatan 300 gencin

—>

TEPEDEN İNMECİLER VE HALK DEVRİMCİLERİ

DÖNÜŞÜM

Bugüne kadar belli bir bütünlük içinde düşünmeye alıştığımız sağ harekette görülmeye başlanan çatlaklar, Türk sol hareketinin gelişme sürecinde de kendini göstermeye başlamıştır. Sağcıları, burjuvalar ve mukaddesatçılar gibi iki kesime ayırma zorunluluğu nasıl gerçekse, solcuları da «tepeden inmeciler» ve «halk devrimcileri» gibi iki kesim içinde düşünmek zorunluluğu aynı geçerlikte bir gerçek olarak ortaya çıkmaktadır. Sosyalist devrimlerini yapmış, ya da önemli sosyalist hareketlere sahne olmuş ülkelerde, sosyalist hareket içinde çeşitli karşıt görüşler ortaya çıkmıştır. Sosyalist hareket içinde ortaya çıkan bu karşıtlıkların nedenlerini ve sonuçlarını araştırmak sosyalist devrimin başarısı alanında büyük önem taşır.

Bugün, Türk sol hareketi içinde ortaya çıkan karşıtlığın tarafları olarak bir yanda Türkiye İşçi Partisi, öte yanda YÖN dergisi çevresinde toplanmış bir grup aydın görülmektedir. Bu iki taraf arasında öteden beri sürüp gelen çatışma, YÖN dergisinin son zamanlarda açtığı Sosyalizm Tartışmaları dizisiyle iyice gün ışığına çıkmış bulunmaktadır. YÖN dergisi sayfalarında izlediğimiz tartışmaya Türkiye İşçi Partisi'nin en yetkili yöneticileri parti kongrelerinde verdikleri söylevler ve demeçlerle katılmışlar, buna karşılık şu ya da bu açıdan Türkiye İşçi Partisi'ni beğenmiyen partili partisiz birçok yazar YÖN dergisi sayfalarında görünmüşlerdir. Bu arada, Türkiye İşçi Partisini savunan birkaç yazıya da yer verilmiştir.

Türkiye İşçi Partisine YÖN dergisi sayfalarından yöneltilen eleştirileri belli bir birlik içinde toparlamak oldukça güç bir iş olarak görülmektedir. Örneğin Anti emperyalist mücadelede burjuvazinin önderliğini kabul etmemekle suçlandırılan T.İ.P., bu davranışıyla, mutaassıp bir Marksist parti olarak sunulmakta; öte yandan, parlâmento çalışmalarına fazla dalıp, demokrasiyi pek fazla savunduğu suçlandırılmasıyla da, T.İ.P.,in Marksizm'i sulandırdığı ima edilmektedir. Şimdi bu iki suçlamayı nasıl bağdaştırabileceğiz? Türkiye İşçi Partisi mutaassıp bir Marksist parti olarak mı, yoksa Marksizm'i sulandıran bir küçük burjuva partisi olmakla mı suçlandırılmaktadır? YÖN dergisi sayfalarından Türkiye İşçi Partisi'ne yöneltilen eleştiriler bu konuda çelişki içinde görünmektedir.

Bu eleştirilerin birbirine karıştırdığı ikinci önemli şey de, partinin programı ve parti yöneticileri farklılığıdır. Türkiye İşçi Partisi'nin programı mı beğenilmiyor, yoksa yöneticilerin partiyi yönetiş biçimleri mi? Bu iki şey de birbirine karıştırılmakta, çok kez iç içe, karma-karışık bir biçimde ileri sürülmektedir.

Sosyalist hareket içinde çeşitli tartışmaların olacağı, bu arada düşmanlığa kadar varan karşıt görüşlerin ortaya çıkacağı kaçınılmaz bir gerçektir. Bütün sosyalist partilerde görülen bölünmelerin, cepbe değiştirmeye kadar varan karşıtlıkların yakın tarihte pek çok örnekleri görülmüştür. Bu karşıtlıkları iyice incelemek, bunlardan Türkiye için sonuçlar çıkarmak Türk sosyalist hareketinin önemli bir sorumluluğu olarak ortaya çıkmaktadır.

YÖN dergisi yazarları Türkiye İşçi Partisine üye değillerdir. YÖN dergisi yazarları Türkiye İşçi Partisini parti dışı kişiler olarak eleştirmektedirler. Türkiye İşçi Partisi üyeleri, en baştaki yöneticilerden, en küçük kasabadaki parti üyesine varıncaya kadar, çeşitli baskılara göğüs gererek partiyi geliştirmeye çabalarlarken, başta Doğan Avcıoğlu olmak üzere YÖN dergisi yazarlarının T.İ.P. üyesi olmamalarının anlamı nedir? YÖN dergisinin Türk sosyalist hareketi içinde elbette bir yeri vardır ve zaman bu yeri bütün ayrıntılarıyla saptıyacaktır. Fakat Türk sosyalizminin kurgusal bir hareket olmaktan çıkarak eyleme dönüştüğü, yani sosyalistlerin meclise girdiği dönemde, YÖN dergisi yazarları bir basın hareketi olarak kalmakta niçin direnmektedirler?

YÖN dergisinde açıklanmaya çalışılan sosyalizm yönteminin niteliği nedir? Bunu saptamak ve Türkiye İşçi Partisinin sosyalist anlayışla farklarını ortaya koymak gereklidir. YÖN dergisi açıkça söylememekle birlikte, Türkiye'de sosyalizmin subaylar ve küçük burjuva aydınlarından kurulu bir grup öncülüğünde gerçekleştirilebileceği kanısında olduğunu sezdirmektedir. YÖN dergisinin 11 Kasım 1966 tarihli son sayısında, Nâsır üzerine yazdığı inceleme yazısıyla, Doğan Avcıoğlu, bu görüşümüze yeni bir kanıt daha vermektedir. Yazıya aktarılan şu iki yargıya Doğan Avcıoğlu'nun da katıldığı bellidir. Yargılardan biri, 1965 Nisanında kendini feshederek Arap Sosyalist Birliğine katılan Mısır Komünist Partisinin sekreterlerinden İsmail Sabri Abdullah'a aittir ve şöyledir :

«Gerçekten işin derinliğine inilirse, halen Mısır'da vuku bulan olaylar, bizi eski yargılarımızın çoğunu değiştirmeğe zorlamaktadır. Önce, Devrimi ancak işçi sınıfının gerçekleştirebileceği postulamızı düzeltmemiz şart.»

Öteki yargı, adı verilmeyen ve Marksist olduğu belirtilen bir başka kişiye aittir ve şöyledir :

«Demokrat devrimciler, orjinal biçimler altında, aslında proletaryanın öncü kesiminin iktidarı almak için yeteri kadar güçlü örgütlenmiş ve etkili olsaydı yerine getireceği tarihî amacı gerçekleştirme yolundadırlar.»

Sözü edilen yazıda, Nâsır hareketinin faşist eğilimli bir hareketken, sırf bağımsızlık duygularının içtenliği nedeniyle sosyalist bir harekete dönüştüğü ileri sürülmekte, bu hareket üçüncü dünya devletlerine örnek bir devrim hareketi gibi sunulmak istenmektedir.

Türkiye İşçi Partisi'nin ise bu konudaki görüşü şöyledir :

«İşçi sınıfının demokratik öncülüğü etrafında bütün emekçi sınıf ve zümreler kurar sosyalizmi. Sosyalist aydınlar da bu hareketin içinde yer alırlar ve yer aldıkları, halkla kaynaştıkları, halkın yüzyıllık tecrübelerinden yararlanmasını başardıkları ölçüde sosyalizmin kuruluşunda yararlı olurlar. Türkiye İşçi Partisi meseleyi böyle koyan ve meselelere bu yoldan çözüm arayan bir kuruluştur.» (Mehmet Ali Aybar, Sosyalizmi Halk Kurar. DÖNÜŞÜM, sayı 6)

Sözü edilen yazıda, Türkiye İşçi Partisi'nin bu görüşünün kanıtları ortaya konmakta, halkın kapitalizme ve Amerikan emperyalizmine karşı uyanış içinde olduğu belirtilmekte, 27 Mayıs anayasasının sosyalizme açık bir belge olduğu ve emekçi halkın hak ve çıkarlarını yasal güvenlik altında savunmayı sağladığı söylenmektedir.

Sorun ortaya böyle konunca, bir Türk sosyalistinin ilk kez bu iki görüşten birini seçmesi gerekmektedir. DÖNÜŞÜM dergisi yazarları derginin altıncı sayısında görüşlerini belirtirlerken şöyle diyorlardı :

«DÖNÜŞÜM dergisini çıkaran genç üniversiteli kadro, Türk burjuva devriminin, 27 Mayıs Anayasasıyla birlikte son aşamasına vardığını ve bundan sonra girişilecek burjuva karakterli bir hareketin, büyük bir olasılıkla, faşizmin gücünü artıracağını düşünmektedir.»

YÖN dergisinin 4 Kasım 1966 tarihli sayısında ise İlhan Selçuk şöyle diyor :

«Hele Amerikan emperyalizmine tepeden inme demek büsbütün tutarsızlıktır. Bugün siyasî hayatımızda Amerikan emperyalizminin meddahlığını yapan komprador partisi, seçim üstüne seçim kazanmaktadır. Amerikan emperyalizmi, İşçi Partisinin pek bağlandığı seçim sistemiyle avucu içine almıştır Türkiye'yi. Süleyman Demirel, biz sandıktan çıktık diye bas bas bağırmaktadır. Yabancı kumpanyalarla işbirliğinde memleketi sömürenler 1965 seçimlerinde oyların yüzde 53 ünü ve 1966 seçimlerinde yüzde 56 sını almıştır.»

İlhan Selçuk'un söylemek istediği kısaca şudur : Halkın bu işlere aklı ermez. Yürürlükteki seçim sistemiyle bu iş yürümez. Gerisini arif olan anlasın.

Türkiye İşçi Partisi'nin eleştiri dışı olduğunu kimse söyleyemez. Ancak Türk sosyalist hareketinde karşıt görüşlerin ve cephelerin ortaya çıktığını ve bundan sonraki tartışmalarda bu gerçeğin gözönünde bulundurulması gerektiğini unutmamalıyız. Türkiye İşçi Partisi'nin eleştirisi ancak parti içinde ve partililer tarafından yapılmalıdır. Türk sosyalizmi bu aşamaya gelmiştir. Parti dışı kişi ve kurumlardan yöneltilen eleştiriler, eleştiri sınırını aşmakta, partinin varlığına ve temel stratejisine yöneltilmiş yıkıcı saldırılar niteliğine bürünmektedir. Partili olmayan kişilerin, bir dosta öğüt verir edası takınarak partiyi eleştirmeye kalkışmaları yanlıştır. Hele parti üyesi olan kişilerin, partinin temel görüşüne karşıt olduğunu belirttiğimiz bir dergide partiyi eleştirmeye kalkışmaları büsbütün yanlış bir davranış olarak görünmektedir.

Yazımızı şöylece özetliyebiliriz : YÖN dergisi yazarları, Türkiye İşçi Partisinin sosyalist yöntem anlayışına tümüyle karşıt bir sosyalist yöntem anlayışına sahiptirler. YÖN dergisinde çıkan eleştiri yazıları, bütün iyi niyet gösterilerine rağmen, kayıtsız şartsız Türkiye İşçi Partisini yıpratmak amacına yöneltilmiştir ve YÖN dergisi T.İ.P.'e karşı olsun da nasıl olursa olsun, her türlü sorumsuzca yazının yataklığını yapmaktadır.

Türkiye İşçi Partisi, Türk sosyalizminin biricik güvencesidir. Çeşitli baskılara rağmen, partiyi bugüne getiren yiğit yöneticileri ve bütün partilileri ikinci kurultay öncesinde yürekten kutlamak gerekir.

AYKUT BAYKAL

olaylara bakış

sözleriydi. Rektör basına üzerine polisten yardım istedi. Polis cop kullandı. Gençlerin sözcüleri yakalanarak Rektörlükte dövüldüler.

Bir bildiri yayınlayan gençler «Türkiye'deki eğitim sistemi temelden bozuktur. Klâsik Fransız öğretimi yapan devlet liselerinden mezun olan öğrenciler Amerikan test sınavlarında başarı sağlayamazlar. Millî Eğitim Bakanlığı, özel okulların bilim ticareti yapmasına bilinçli olarak yardım etmektedir. İstanbul Teknik Üniversitesinde başarı oranı % 13 iken özel mimarlık fakültesinde % 93 tür. Eğitimi devlet parasız olarak sağlamalıdır, sağlamak zorundadır.» dediler.

Olaylar üzerine Rektör Üniversite Senatosunu acele toplantıya çağırmış 1000 kişilik kontenjan olduğunu söylemiş, olayların öğrencilerin telâşından ileri geldiğini aslında fakültelerde bol, boş yer olduğunu sözlerine ilâve etmiştir.

BEYANLARIMIZ VA......

Üniversiteye giremeyen öğrenciler 6 Kasımda dertlerini on dakikada Başbakanımıza anlatmışlar ve şu cevabı almışlardır : «Problemimizle ilgili beyanlarımız va... İcabına bakacağız... İmkânlar kullanılacaktır.» Oysa başarılı bir devlet yönetiminin başlıca iki şartı vardır : Halktan ve halk yararına olmak, çeşitli politikaları bu amaçla uygun bir şekilde düzenlemek.

Tarih göstermiştir ki : Bu iki şart aslında birbirlerinden bağımsız değildirler. Öyle ki halktan ve ondan yana olmağı başaramamış yönetimler bir gün mutlaka beceriksizliğe düşecekler ve halkı kullanma oyununu sonuna kadar sürdüremiyeceklerdir.

Oyunun kuralı şudur : Halka onu süründürecek kadarını vererek yaratılan artık değeri ondan koparmak. Pek kolay bir şey değildir bu oyunu oynayabilmek artık.

Bugünkü yönetim bu sömürme sürecini dahi sıhhatli bir biçimde sürdüremez bir hale gelmiştir. Çünkü lise mezununa en azından kötü bir üniversite öğretimi, üniversite mezununa onu öldürmiyecek kadar gelir getirecek bir iş, Vartoluya başına tekrar yıkılmıyacak bir ev bile sağlayamaz durumdadır. Olaylar yönetici güçleri aşadurmaktadırlar. Yürüyüşler, protestolar, grevler ardı arkası kesilmeyecek bir direnişin göstergeleridirler. Yani halktan ve ondan yana bir yönetime duyulan ihtiyaç gün geçtikçe daha da şiddetlenmektedir.

türkiye anti emperyalist millî cephesi kurultayı

Türkiye Anti Emperyalist Millî Cephesi hareketi yurt çapında geniş ilgi görmüştür. Katılan dernekler, sendikalar, yazarlar, bilim adamlarıyla cephe hergün biraz daha genişlemektedir.

Çalışmaları halen biri Ankara'da, diğer İstanbul'da olmak üzere iki kurul yürütmektedir. İmza işlemi biter bitmez basına açıklanacak ve cepheye katılanlar bir kurultay toplayacaklardır. Kurultayda, protokoldaki genel kavramların ışığında Türkiye'de emperyalizmle mücadelenin yöntemi saptanacak, seçilecek yürütme kurulu kararları uygulayacaktır.

Çalışmaların Aralık ayı sonlarında bitirilmesi beklenmektedir.

bir yanlış anlama üzerine

Anti emperyalist YÖN dergisinin en son sayısında bizi gerçekten de üzen bir yazı gördük. YÖN dergisinin herhalde sevinçle bastığı bu yazıyı Erdoğan Başar imzasiyle görmek üzüntümüzün başlıca nedenidir. Çünkü Erdoğan Başar DÖNÜŞÜM dergisinin birinci dönedinde bizimle birlikte çalışmış bir kişi, bir dosttur. Erdoğan Başar'ın yazısının bir anlık duygulara ve yanlış bir anlamaya kapılınarak yazıldığına inanıyoruz. Türkiye İşçi Partisi içinde eskiler, yeniler diye bir ayrım yoktur. Parti yöneticilerinin böyle bir düşünceleri olmadığını da çok iy biliriz. Erdoğan Başar dostumuzun şunu anlamasını isterdik : Türkiye İşçi Partisi sağdan ve sosyalist olduklarını söyleyenlerden olmak üzere, iki yandan saldırılarla karşı karşıyadır. Parti yöneticileri bu koşullar altında partiyi yönetebilmek için gerçekten de çok büyük çabalar harcıyorlar. Bir de bazı eski sosyalistler, çabalarına ve fedakârlıklarına saygı duyduğumuz bazı eski savaşçılar son zamanlarda çeşitli yönlerden partiye hücum ediyorlar. Doğrusu bu hücumlar daha çok kişisel duygulara dayanıyor gibi geliyor bize. Türkiye İşçi Partisi hiç bir kişinin ya da kişilerin tekelinde değildir. Partiyle direkt ilgileri bulunmayan bazı kişilerin böyle bir kanıları varsa, bunun yanlış olduğunu belirtmeliyiz. Eski sosyalist dostlar da değişen yeni koşulları değerlendirmeli, geleceğin genç kuşaklarını yetiştirmek çabasında olan bugünkü parti yöneticilerine yerli yersiz çatmaktan vazgeçmelidirler. Yoksa yeni kuşaklar tarafından suçlanacaklardır. Erdoğan Başar'ın bunları düşünecek bir kişi olduğuna inanıyoruz.

gene dr. faruk üzerine

Manisa-İzmir yolunda 46 kişi soyuldu.

Eşkiya 2 kişiyi öldürdü.

Mersin'de güpegündüz banka soyuldu.

Vatandaşlar karakolda pompalanıyor.

Bozuk asayiş Meclis'e getiriliyor.

Azılı gangster bulunamıyor.

28 ilin polisi asılsız ihbarla uğraştı.

Rektörün odasında polis öğrenciyi dövdü.

Polis memurunun tabancayla vurduğu genç komada.

A.P. milletvekili etrafa ateş açtı.

Toplum polisi öğrencilere copla saldırdı.

Amerikalı polis bir dansözü ağır yaraladı.

Komprador iktidarının onüç aylık serüveninin doğal sonucu olarak, geçirdiğimiz onbeş gün içerisinde dahiliyeci Dr. Faruk'la ilgili gazete manşetleri böylece sıralanıp gidiyordu. Önümüzdeki onbeş günün de aynı minval üzre geçeceğini ileri sürmek için kehanet gerekmez. Gelgelelim, sonraki onbeş gün pek belli olmaz. Olmaz çünkü Dr. Faruk'un tedbir alacağı bilinmektedir. İnsaflı olup hiç olmazsa tedbir alınması için bir ay beklenmesi yerinde bir düşüncedir. Tütüncülerin bile çürümüş tütünlerini devletin satınalması için nekadar beklediklerini gözönünde tutarsak, o kadar pahalı olmayan tedbirlerin alınmasını bir müddet beklemek gerektir.

Soygun ve pompalama tedbirleri diye tutturup ortalığı karıştırmak yanlış bir hedefe yönelmek olur. Nitekim İstanbul İl Kongresinde Süleyman Demirel «Anarşi hedef olmamalı» demiş bulunmaktadır ki, bununla da soygun ve pompalamanın hedef değil ve fakat vasıta olabileceğine işaret edilmektedir.

Manisa soygunu tatbikatıyla ilgilenmeyi, İncirlik Hava Üssü'nde görevli Amerikalı polis memurunun bir dansözü ağır yaralaması olayına tercih eden Dr. Faruk'un bu tutumunu alkışla karşılamamak elden gelmiyor. Gerçekten de Dr. Faruk'tan öyle bir hafiflik beklenemezdi, beklense beklense yaralama olayının çirkinliğine acı acı tebessüm etmesi beklenirdi ama, onun da, ne yazık ki, farkedilmesi güç olurdu.

«Soyulanlar yürekli olsalardı bu iş orada biterdi» şeklindeki mütalâasını da dahiliyeci Dr. Faruk'un iyiniyetine yormak gerek. Kastettiği, soyulanların tümü ise, herhalde olayla ilgili tanık kalmayacağı için pek haklı görünüyor.

Sonra, İzmir-Manisa suçluları yakalandı dendi, biri terzi imiş; yazık ki insan doktor yerine terzi olunca mahkeme-i kübra yerine mahkeme-i ağır ceza'da hesap veriyor.

amerikan emperyalizmine karşı yürüyüş

15 sendika ve öğrenci kuruluşu «On Kasım Haykırışı» adıyla bir bildiri yayınladılar. Yeni emperyalizmin babası Amerika Birleşik Devletlerine sert bir şekilde çatan bildiri toplatıldı. Bildiride imzaları bulunan kuruluşlar şunlardır : Türkiye—İş Sendikası, T. M. T. F., Yapım İş Sendikası, Apanka Sendikası, O. D. T. Ü. Öğrenci Birliği, O. D. T. Ü. Fen ve Edebiyat Fakültesi Öğrenci Derneği, O. D. T. Ü. İdarî İlimler Öğrenci Derneği, Siyasal Bilgiler Fakültesi Talebe Cemiyeti, Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği, O. D. T. Ü. Fikir Kulübü, Ankara Yüksek Öğretmen Okulu Fikir Kulübü, A. Ü. F. F. Fikir Kulübü, D. T. C. F. Fikir Kulübü, Fikir Kulüpleri Federasyonu ve Ziraat Fakültesi Fikir Kulübü.

12 Kasım günü yapılan yürüyüş ve mitingle de emperyalist Amerika lânetlendi.

Demirel nereye gidiyor?

Johnson'u yargılamak için Londra'ya giden T.İ.P. Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ı uğurlamaya gelen gençler hava alanında Başbakan Süleyman Demirel'i de gördüler. Demirel, aynı uçakla İstanbul'a gidiyordu. Yeni Maliye Bakanı Cihat Bilgehan, üstat Mehmet Turgut, İsmet Sezgin Başbakanlarını uğurluyorlardı, Dr. Faruk Sükan ve polisleriyle birlikte. Uçağa binilirken kalabalıktan bir ses «Mehmet Ali Aybar Londra'ya yargılamaya gidiyor. Demirel nereye gidiyor» diye sordu. Başka biri hemen yapıştırdı cevabı.

«Savunmaya»

Vietnam ve Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi

SÖMÜRME DÜZENİ

Emperyalist aşamasında Amerika, gözünü dış dünyanın, geri kalmış ülkelerin zenginliklerine dikmiş, gittikçe genişleyen bir sömürme düzeni kurmuştu. Bu politikanın bir şampiyonu olan Eisenhower'in, 1953 de Fransa Amerika'nın yardımıyla Vietnam'da savaşırken söyledikleri, bu düzenlerinin yürütülmesi için nasıl direnebileceklerini anlatabilir.

Şimdi Çin Hindi'ni kaybettiğimizi farzedelim. Eğer Çin Hindi giderse, büyük değer taşıyan teneke ve tungsten elde edilemiyecektir. Korkunç bir şeyin olmasını en ucuz yoldan önlemek zorundayız. Bu, Güneydoğu Asya ve Çin Hindi bölgesinin zenginliklerinden istediğimizi elde etmek kabiliyetimizin kaybedilmesidir.»

Eisenhower'in ortaya koyduğu bu sömürme gerekçesi, daha sonra Fransa'nın yerine Amerika'nın Vietnam'da bulunuş sebeplerini bize anlatmaktadır. Ve bu, ayni zamanda, bu savaşın Nazilerin Doğu Avrupa'da çıkardıkları savaşlara benzer bir nitelik taşıdığını ortaya koymaktadır. Bu savaş bölgenin zenginliklerinin devamlı olarak Amerikan kapitalistlerinin sömürmesine açık tutmak ve onların çıkarlarını korumak için sürdürülen bir savaştır. Amerikan generallerinin tröstlerle aynı masaya oturup iş pazarlıkları yaptıkları düşünülürse, ve bu tröstlerin yönetim kurullarında 261'i general olmak üzere 1400 subayın yer aldığı göz önüne getirilirse, ordu ve büyük tröstlerin ne denli bir çıkar ittifakı yapmış olduklarını görmek zor değildir. Siyasî görevi kim yüklenirse yüklensin bu egemenliğin kıskacına girecektir. Onlar sürekli çıkarlar peşindedirler. Bu sürekli çıkarlarını kaybetmemek için de herşeyi göze almışlardır. 1960 yılında 21 milyar dolar olan Amerikan savunma harcamaları 1966'da 50 milyarı aşmıştır. Nitekim yeni devre için teklif edilen millî savunma bütçesi 65 milyar dolardır. Varlıklarının devamının garantisini, yardımcı casusluk şebekeleriyle desteklenen en büyük askerî ve endüstriyel şebekenin hâkim olduğu Amerika Birleşik Devletlerinde bulan her hükûmetin içten de zenginler, toprak ağaları ve kapitalistlerden destek aldığını görmekteyiz. Brezilya, Peru, Venezuella, Tayland'da bu böyledir. Türkiye'de bu böyledir. Nitekim Saygon hükûmetinin de durumu böyledir. Bundan dolayı, Vietnam'da halk, emperyalist devlete ve onun içerdeki yardakçılarına karşı bir kurtuluş savaşı vermektedir.

HALKA KARSI ZORBALIK VE YALAN

Olanları kısaca inceleyelim. Vietnamlılar büyük savaşlardan sonra, 1946 ve 1954 dönemlerinde iki defa yurtlarının bağımsızlığı için görüşme masasına oturdular. Her ikisinde de uzlaşmaya olan inançları yıkıldı ve varılan sözleşmeler Vietnam halkına çok pahalıya mal olan bir şekilde her defasında çiğnendi. Bu arada şuna da işaret etmek gerekir ki, 1954-1959 arasındaki sözde «barış yıllarında» Amerika ve onun hükûmetinin kıydığı canların sayısı, Kuzey'in son iki yıldan beri bombalanması ve 1960 dan beri devam eden direnme hareketi sırasında öldürülenlerden çok daha fazladır. Amerikan kaynaklarına dayanarak biliyoruz ki, Amerikalılar Güney'de 8 milyon Vietnamlıyı zorunlu çalışma kamplarına soktular. Yine Amerikan kaynaklarına dayanarak biliyoruz ki, her hafta ortalama 650 hava saldırısına uğrayan Kuzey'e 2. Dünya Savaşında ve Kore Savaşında kullanılandan çok daha fazla tonajda, her gün bir milyon kilodan fazla bomba yağdırılıyor. Bundan öteye, Amerikan orduları kimyasal maddeler, napalm, fosfor ve jilet bombaları ve bakteriyolojik maddeler gibi silâhlar deniyorlar.

Ve bu arada, bazı gerçekler Amerikan halkından kasten gizlenmektedir. Büyük tröstlerin elinde olan Amerikan basını bu konuda hiç de namuslu davranmamaktadır. İlkin Diem hükûmetinin bir isyanla tehdit edilen yasal bir hükûmet olduğu söylenmiştir. Amerikan kıtaları Vietnam'a dolmaya başladığı sıralarda bunlar «müşavirler» olarak adlandırılmıştır. Amerikan pilotları tarafından «napalm» kullanıldığı sırada da bunun Saygon hükûmetinin sorumluluğu altında olduğu söylenmiş ve hattâ New York Times gazetesi bir başmakalesinde, «müşavirlerin» napalm'ın aleyhinde olduğu, fakat Saygon'daki müttefiklerine bunu öğütlemekten başka birşey yapamadıklarını söylüyordu. Kimyasal silâhların kullanıldığı da ilkin yalanlanmış fakat sonra zararsız olduğu açıklanmıştı. Ne zaman ki bu tür silâhların insan üstündeki etkisi yerinde saptanmış belgeler ortaya kondu, o zaman da şöylesi sözler basında görülmeye başlandı : «Vietkong'dan tüten : fosfor, gazdan daha öldürücü.» (Newsweek). Gaz da geniş ölçüde kullanılmıştır. Bu da ilkin yalanlandı. Daha sonra göz yaşartıcı gaz olduğu söylenirken şimdi ise Mc Namara tarafından «Vietnam'daki Birleşik Devletler kuvvetleri için ana silâh» olarak nitelendirildi. Tonkin körfezi olayında Amerika, Kuzey Vietnam avcı botları tarafından hücuma uğradığını iddia etti. Johnson, «Kuzey'i bombolamak gibi bir niyetimiz yok.» diyordu. Şimdi ise bomba tonajı günden güne artmakta.

İNSANLIĞIN AÇTIĞI DAVA

Bertrand Russell 24 Mayıs 1966 da, Hanoi radyosundan Vietnam halkına şöyle sesleniyor : «Demokratik Vietnam Cumhuriyetinin halkı, sizleri Hanoi'den selamlarım. Biliyorum ki, ben konuşurken Amerikan bombaları hastahanelere, okullara düşüyor ve biçare kadınlar ve çocuklar ölüyorlar. Biliyorum ki, napalm bombaları ve yarım tonluk dev patlayıcılar ülkenizin güzel ormanlarını, vadilerini dolduruyor. Bu suçlar vicdanımıza büyük bir yüktür. Bu suçlar karşısında Amerika'nın hunhar yöneticileri ve onların İngiltere'deki kuklalarına karşı mümkün olan her yolla direnmeye azmediyoruz. Her şeyden çok, gösterdiğiniz kahramanlığı takdir ediyorum. Amerika'nın dev hava kuvvetleri Demokratik Cumhuriyet halkının akıllara durgunluk veren azmi karşısında büyük kayıplara uğramıştır. Bir çok arkadaşla birlikte, bu suçların sorumlularını yargılayacak olan bir mahkeme kuruyorum. Johnson, Mc Namara ve Rusk dünyanın gözünde mahkûm olmuşlardır. Amerikan halkının onlara bu suçların hesabını soracağı günler uzak değildir. Vietnam halkına ve Başkan Ho Şi Minh'e en derin saygılarımı yollarım. Özgür ve Birleşmiş Vietnam'ın büyük zaferini hür Saygon'da kutlayacağı günlerin uzak olmaması dileğimi sizlere iletirim.»

Russell'in, kurmakta olduğunu söylediği bu mahkeme bugün gerçekleşmiştir. Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi ön çalışmalarını yapmak üzere ilk defa 13 Kasımda Londra'da toplanacaktır. Bu toplantıda yapısını, amaçlarını, ve çalışma yöntemini açıklayacaktır. Büyük olasılıkla, mahkeme, şu konularda gerekli hazırlıkları yapmak üzere araştırma kurulları seçecektir :

1. Uluslararası sözleşmeleri çiğneyerek bir ülkeye saldırmak.
2. Gaz bombaları ve kimyasal maddeleri içeren deneysel silâhlar.
3. Hastahanelerin, okulların, sanatoryumların, kanalların ve diğer yerleşme noktalarının bombalanması.
4. Tutukluklara işkence edilmesi ve sakatlanmaları.
5. Zorunlu çalıştırma kampları, toplu yoketme ve çeşitli imha yöntemlerini içeren, bir ulusu toptan yoketme siyaseti.

Mahkeme üyeleri bir soruşturma komisyonu olarak görevlendirilecek ve komisyonlar mahkemenin yönetimi altında gerekli bilimsel uzmanlıkla tam ve doğru olarak bütün delilleri ayrıntılı bir şekilde hazırlayacaklardır.

Savunma tanıkları gelmeye zorlanamazlar, fakat A.B.D. Hükûmeti ve Başkan Johnson'dan mahkemenin önünde kendilerini müdafaa etmeleri resmen istenmiştir.

Duruşmalar aşağı yukarı oniki hafta sürecek ve Mart 1967 de Paris'te başlayacaktır. Bertrand Russel Barış Kurumu sekreterliği Paris'te «58 bis Rue de la Chaussée d'Antin, Paris 9.» adresine yerleşmiştir.

Mahkemenin izleyeceği çalışma plânı, ünlü Fransız yargıçlarından teşkil olunan bir kurul tarafından hazırlanmaktadır.

Mahkemenin hazırlık toplantıları Londra'da yapılacaktır. Tanıkların dinlenmesi, mahkemenin çalışmaları filme alınacaktır. Duruşmalar teype alınacak ve bütün dünyaya yayılmak üzere plâğa doldurulacaktır. Pek çok ülkede ulusal kurullar, mahkemenin amaçlarını ve çalışmasını tartışmalar, toplantılar ve yardım kampanyaları ile desteklemek için hazırlık yapmaktalar.

Bu yazı yazıldığı tarihte mahkemenin üyeleri şunlardır : Gunther Anders, Mehmet Ali Aybar, Lelio Basso, Simone de Beauvoir, Lazaro Cardenas, Stokely Carmichael, Josue de Castro, Vladimir Dedijer, Isaak Deutscher, Danilo Dolci, Jean Paul Sartre, Laurent Schwartz ve Peter Weiss.

Kurbanlar zayıf ve hainler dünyanın kaynaklarından çoğunu ellerinde tuttuklarından, çok güçlü oldukları için bu zulüm ve adaletsizliğin yargılanmaksızın sürüp gitmesine karşı çıkmaya kesin olarak kararlı kişilerin düşünce ve yargılarını yansıtacak olan bu mahkeme, gerçekten devrimci bir mahkeme olarak davranacaktır.

VE TÜRKİYE

Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesine yargıç olarak Türkiye'den de, Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Sayın Mehmet Ali Aybar çağrılmıştır. Kısaca belirtmek gerekirse bu, ilk kurtuluş savaşını vermiş olan Türk halkının gururla anacağı bir olay olacaktır.

T. R. T. — "KİŞİLİKSİZ MUHTARİYET„

erdal öz

Eski Cumhurbaşkanı Gürsel'i toprağa verdiğimiz 18.9.1966 Pazar günü radyolarını açanlar, o güne dek alışmadıkları bir naklen yayın programı dinlediler. Gürsel'in, Türkiye Büyük Millet Meclisinden alınıp Anıtkabir'deki şehitliğe götürülmesiyle ilgili olarak düzenlenen tören, onun anısına yaraşır yüceklikte gibiydi. T.R.T., önceden hazırlanmış bir naklen yayın senaryosuna bağlı kalarak, bu yüce töreni, Türkiye'nin dörtbir bucağına ustalıkla duyurmayı da başardı. Gürsel'in geçirildiği yollar boyunca, düzenli aralıklarla yerleştirilmiş spikerler, yayında hiçbir boşluk bırakmadan, ellerindeki, önceden hazırlanmış metinleri okuyarak, boş sözler gevelemek zorunda kalmadılar, bir program bütünlüğü içinde töreni naklettiler. Ama kapıların ardında oynanan oyun başkaydı.

T.R.T. için biçimsel bir başarı olan bu naklen yayın programı, öz bakımından, beklenen güçten yoksundu, toprağa verilen insanın anısına yaraşır nitelikte değildi. Gücünü, bağımsızlığını, özerkliğini 27 Mayıs Anayasasına borçlu olan bir T.R.T., o anayasayı yaratan 27 Mayıs devriminin önderini toprağa verdiğimiz günde, hele onunla birlikte 27 Mayısı da toprağa gömmeyi düşünen birtakım fırsatçı, çıkarcı, satılmışlar sürüsünün ölçüsüz, aşağılık sevinçlerine de yüreklice karşı çıkmasını bilmeli, Gürsel'in anısına ve 27 Mayısa yaraşır nitelikte bir naklen yayın programını korkusuzca yayınlamalıydı. Yapmadı.

DEVRİMCİ PROGRAMCILAR VE ÇIKARCI YÖNETİCİLER

Yayınlanan program, günlerce önceden, Ankara Radyosunun genç ve başarılı programcıları tarafından 27 Mayısa ve onun önderine yaraşan bir güçle hazırlanmış ve T.R.T. yöneticilerine sunulmuştu. T.R.T.'nin başları, hazırlanan metni beğenmediler. Çünkü genç programcılar, inançlı, devrimci bir kuşağın korkusuzluğu içinde yüreklerindeki coşkuyu ölçüsüzce programlarına aktarmak gafletinde bulunmuşlardı. Oysa, genç programcılar, başlarındaki yöneticilerin tavizciliğini çok iyi bildikleri için, nice söylenmesi gereken doğruları programlarına sokmaktan vazgeçmişler, yalnızca 27 Mayısın nedenlerini, gerek 27 Mayısçıların, devrimin ilk günlerinde Türkiye radyolarında yayınladıkları bildirilerle gerekse, 1961 Anayasasının başlangıç cümleleriyle biraz olsun anlatmak yolunu seçmişlerdi. Evet, yaptıkları yalnızca bu masum davranıştı. Ama T.R.T.'nin başları, 27 Mayıs devriminin üzerinden altı yıl geçtiğini devrim düşmanlarının, 27 Mayıs öncesindeki karanlık Türkiye özlemi içinde, iktidar sandalyelerinde kır-at oynattıklarını çok iyi biliyorlardı. Öyle bir iktidarla birlikte çalışmanın, T.R.T.'ye ve aslında T.R.T. içinde kendi sandalyelerine yeni şimşekler çekmeden çalışmanın güçlüğünü biliyorlardı. Onlar için önemli olan, yasaların T.R.T.'ye sağladığı özgürlük ve bağımsızlık içinde, bu yurdun gerçeklerini, bu yurdun kurtuluş yollarını Türkiye Radyolarından, yurdun dört bucağına duyurmak değildi. Onlar için önemli olan, T.R.T. yasasında emredildiği gibi «... eğitici, öğretici, kültür ve eğitime yardımcı, eğlendirici, yurdu içerde ve dışarda tanıtıcı, yeterli, doğru ve tarafsız yayın yapmak» da değildi. Onlar için önemli olan : «Programların, anayasanın dayandığı temel görüş ve ilkelerle Cumhuriyetin niteliklerini benimsetici ve bu görüş, ilke ve niteliklere uygun düşünce ve davranış tarzını geliştirici bir zihniyetle ve Türk toplumunun çağdaş uygarlık seviyesine erişmesi amacını güden Atatürk devrimlerini ve bu devrimlerin getirdiği dünya görüşü ile yaşama tarzını yerleştirici ve geliştirici bir tutumla hazırlanmasını» sağlamak da değildi. Bu saydıklarımız, 359 sayılı Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu Kanununun maddelerinde belirtilen amaçlardı, isteklerdi. T.R.T.'nin başları için önemli olamazdı bu yasa hükümleri. O başlar ki, şu son 10 Kasım Atatürk'ü anma törenlerinde konuşan nice Atatürkçü gençlerin gerçekci konuşmalarından, haber bültenlerinde gülünç derecede az denecek parçalar alır, yada onlardan hiç söz ettirmezken, aynı gün Türk-Amerikan Kültür Derneğinde düzenlenen sözde Atatürk'ü anma töreninde konuşan bilmem hangi-Amerikalının Atatürk hakkındaki sahteliklerle dolu konuşmasına 22.45 haber bülteninde dakikalarca yer verecek kadar sorumsuz kimseler olurlar da, bu başlar, T.R.T.'nin eğitici, öğretici, devrimci ve bağımsız bir yayın kurumu olmasını nasıl gerçekleştirirlerdi. Onlar için önemli olan, Anayasamızın T.R.T.'ye sağladığı bağımsızlık içinde, kendi kişisel dokunulmazlıklarını, kendi kişisel bağımsızlıklarını sürdürmekti. Bu da ancak iktidar partisinin şimşeklerini üzerlerine çekmemekle, onlarla oturup birtakım pazarlıklara girişmekle, onların dümen suyuna girmekle mümkün olurdu. Ve bu böyle olmuştur. Onlar için Ana Muhalefet Partisi, nasıl olsa cepte kekliktir. Çünkü, T.R.T.'nin bağımsızlığı, Ana Muhalefet Partisinin iktidarda olduğu bir dönemde yasalanmıştır. Ama ne yazık ki, yurdumuzda hızla gelişen soylu bir sosyalizm bilincini, köklü bir milliyetçilik bilincini önlemek, bu akımın hızla gelişen biricik örgütü Türkiye İşçi Partisini sözde daha da sola iterek; yasalar dışına düşürüp yok etmek ve sola kayan oyları sözde toplamak sevdasında olan bir C.H.P. kadar bile ortanın solunda olamayan T.R.T. başları, ortanın da sağında hem de adamakıllı sağında kalan tutumlarıyla, elbette Ankara Radyosunun genç programcıları tarafından hazırlanan bir program metninde, kendi çıkarları için gerekli gördükleri değişiklikleri yapmak fırsatını kaçırmıyacaklardı. Nitekim kaçırmadılar da. Çeşitli nedenlerle, her zaman yaptıkları gibi, hazırlanmış naklen yayın senaryosunu hemencecik kuşa çevirmekte gecikmediler. SÖMÜRGE sözünün

«Gömülmek istenen ihtilâl»

bile radyo programlarında kullanılmasını kesinlikle yasaklayan bu sayın yöneticiler, Gürsel'in toprağa veriliş programını da, ancak A.P. iktidarına yaraşır bir yuvarlak lâflar salatası haline getirmeyi başardılar.

İHANET VE DALALET

Naklen yayın programını kaleme alan genç programcılar, 27 Mayıs devriminin yapıldığı günlerdeki coşku içinde, 27 Mayıs devriminin ilk gününde, yani 28 Mayıs Mayıs 1960 günü, ihtilâlin önderi Gürsel'in radyodan Türk halkına yaptığı ilk konuşmayı kendi sesinden vererek programa başlamayı düşünmüşler ve programı metnini buna göre hazırlamışlardı. Ne var ki, T.R.T.'nin başları, bu konuşmanın yayınlanmasında büyük sakıncalar görerek, konuşmayı makaslayıverdiler. Gürsel'in yalnızca şu cümlesine dokunmadılar :

«Bütün vatandaşlarıma şunu ifade etmek isterim ki, asla bir diktatör olmak hevesinde değilim; bütün emelim, sür'atle bu memlekette temiz, dürüst bir demokratik düzen kurmak ve devletin idaresini milletin iradesine terketmektir.»

Gürsel'in bu sözlerinin T.R.T başlarına zarar değil, ancak ve ancak yarar sağlıyacağı ortadaydı. Çünkü ihtilâl önderi, temiz, dürüst bir demokratik düzen kurmak ve devletin idaresini, milletin iradesine terketmek amacında olduğunu, daha 27 Mayısın hemen ertesi günü Türk ulusuna ilân etmişti. İşte, ihtilâl yönetimi, gerekli yasalarını çıkarmış ve temiz, dürüst bir demokratik düzeni kurmuş ve serbest bir seçimle devletin idaresini, milletin iradesine terketmiş ve sandıktan çıka çıka da sözde millî iradeyle A.P. gibi garip bir parti çıkmıştı.

Oysa genç programcıların yayınlanmasını diledikleri Gürsel'in konuşması şöyleydi :

«Aziz Türk Milleti. Bir aydan beri memlekette cereyan eden ve milleti sür'atle korkunç buhranlara sürükleyen hâdiseleri biliyorsunuz. Bu gidişin, memleketi kanlı bir kardeş kavgasına da götürmekte olduğunu, her aklı başında vatandaşın takdir ettiğine kaniim. Dünya ahvali hergün biraz daha kötüye giderken bu şuursuz politika ihtirası yüzünden, vatanımızın maddeten ve mânen perişanlığa sürüklenmesi vicdan sahibi bütün vatandaşları dilhûn etmektedir. Bu hal nereye kadar gidecek? Bu feci akıbete hissiz ve alâkasız seyirci mi kalmak lâzım? İşte vatandaşlarım, bu ahvali, ıstırap içinde aylardan beri düşündüm. Ve bu zevata çıkar yolları gösterdim. Fakat onlar politika ihtirasının şuurlarına verdiği bozukluk dolayısıyla dinlemediler ve işi zorla yürütmek sevdasına düştüler... Çıkarılan kanunlar, takibedilen hareketler Türk Milletini zincire vurmak kastinde olduklarını gösteriyor. Bu asırda böyle bir idarenin böyle bir hareketi olabileceğini tasavvur etmek, Türk Milletini hissiz bir sürü olarak kabul etmek demektir. Hayır vatandaşlar, Türk Milleti hissiz bir sürü değildir. Belki birçoğu okuma yazma bilmez, fakat atavik bir intikalle daha çok okumuş yazmış milletlerden daha çok aklıselime, fikriselime, vicdan ve vekara sahiptir. İşte bu düşünceler ve mülâhazalarla, bu feci gidişe son vermeye karar verdim. Ve devletin idaresine el koydum. Derhal bütün vatandaşlara şunu ifade etmek isterim ki, asla bir diktatör olmak hevesinde değilim. Bütün emelim, sür'atle bu memlekette temiz, dürüst bir demokratik düzen kurmak ve devletin idaresini milletin iradesine terketmektir. Bana inanınız, bana güveniniz. Bütün milletin benimle beraber olduğuna inanıyorum. Bazı menfaatperestler, midesini ve vicdanını paraya bağlamış olanlar, bu hareketimize karşı teşebbüslerde bulunmaya yeltenebilirler. Fakat onlara karşı aslâ müsamaha edilmiyeceğini vatandaşlarıma temin ederim. Kötü ruhlu olanlardan bile memleketin bu nazik anında az olsun vicdanlarını harekete getirerek

T. R. T. — "KİŞİLİKSİZ MUHTARİYET„

erdal öz

çalışmalarımıza yardım etmeseler bile engel olmamalarını isterim. Tekrar bana güvenmenizi, inanmanızı diliyor ve sizleri sonsuz muhabbet ve saygıyla selâmlıyorum.»

Az gelişmiş ülkelerin karaay dınlarına yaraşır bir tavizcilik politikası içinde, kıraldan çok kıralcı bir davranışla T.R.T.'nin başları, programın başındaki bu tehlikeyi böylece atlattıktan sonra biraz rahatladılar. Çünkü, bundan sonra gelen bölümlerde Gürsel'in hayatı anlatılıyordu. Programın o bölümlerine dokunulmadı. Ama program metninde birden şöyle bir cümle çıktı karşılarına :

«Memleket nasıl kalkınacak, uluslararası düzende yeri ne olacak, gerici güçler tutunabilecek mi? Tüm bu sorunlardan sorumludur yazar. Ve bu sorunları çözmek, hem de sağken çözmek zorundadır.»

Çağdaş bir Fransız yazarına ait olan bu sözlerin de üzeri hemen çizildi tabiî.

Genç programcılar, bu sözler den sonra, sözü, D.P. iktidarının, son günlerinde Türk basınına, Türk yazarına yaptığı ağır baskıya getirmişler ve program metnine şunları yazmışlardı :

«Saldırıya uğradı... Suçlandı... Ama hep direndi o. Ve bir gün gazetelerin başlıklarında çığlık çığlığaydı sevinç, çığlık çığlığaydı özgürlük.»

T.R.T.'nin başları, bu coşkulu sözleri de bugün için sakıncalı bularak programdan çıkardılar. Ve asıl önemlisi, bu üstü karalanan sözlerden hemen sonra gelen şu bölümü de tümüyle programdan çıkarmadan edemediler.

«Olur mu böyle olur mu
Kardeş kardeşi vurur mu?»

«Bu dönemde gençlik, boyun eğmemeyi en büyük ödev sayıyor.

Bu dönemde gençlik, seçtiklerini tertemiz bir yürekle seçiyor. Ve bu yolu seçen gençlik, toplum düzenine karşı çıkmakla suçlanıyor.

Ama toplum düzeni, yalnız sokakların rahatlığı mı demektir?

Ama toplum düzeni, yalnız hükûmetle birlik mi demektir?

Ama toplum düzeni, kısıtlanan haklara rağmen susmak mı demektir?

Ama toplum düzeni, anayasanın çiğnenmesine göz yummak mı demektir?

Ama bütün bunlar şunu demeğe varır : Denge ve anlaşma olmayan yerde düzen olmaz. Toplum düzeni için bu denge dediğimiz şey, yönetenle yönetilen arasındaki dengedir. Bu denge bozuldu mu bir kez, gençlik yok olmayı da göze alır.

Ama bu denge düzeldi mi bir kez Kızılay alanlarının adı Özgürlük Alanı olur.»

Ve tabiî şu bölüm de tümüyle sakıncalı görülerek programdan çıkarıldı :

«Halkın oylarıyla iktidara gelen parti, iyi şeyler getireceğine söz vermişti muhalefetteyken. Tüm demokrasiye aykırı kanunları kaldıracaktı. Özgürlükleri genişletecekti. Güven ve esenlik getirecekti. Programında devrimcilik ilkelerine bağlı kalacağını açıklamıştı. Ulus, bir şeyler bekliyordu. İyi bir şeyler. Yenilik, değişiklik, tüm sorunları çözecekti. Ama çoğunluk, demokratik ilkeler ve özgürlük anlayışına yabancıydı, uzaktı. Olaylar 1953 yılına değin, halkın isteğine uygun gelişti. Sonra demokratik yoldan sapmalar görülmeğe başlandı. Basın, artık dost gözüyle görülmüyordu. Görevde tarafsızlık ilkesi çiğneniyordu. Muhalefet partilerinin çalışmaları engelleniyordu. Bu hava yeniden seçimlere gidilen 1954 yılından sonra daha da ağırlaştı. Alınan oyların çokluğu, iktidara gereksiz bir güven, atacakları adımlarda zararlı bir destek oldu. Mecliste çoğunluğa sahiptiler. Çoğunluk her kararı alabilirdi onlarca. Basın, üniversite, seçim gibi önemli kanunlar değiştirilebilirdi. Değiştirildi. Radyo kullanılabilecek en iyi propaganda aracı oldu. Dinî inançlar bu konuda yardımcıları olabilirdi. Oldu. Yeni bir seçim, yeniden kazanılan iktidar. Yıl 1957. Bu kez yanlışlar daha büyük : Gazetecilerin tutuklanması, demokratik düzenin koruyucusu meclisin bir kanadının çalışmalarının engellenmesi. Partizanlık. Yanlış ekonomik politika. Artan borçlar. Hâkim teminatının zedelenmesi. Bununla da yetinilmeyerek, yargı organı dışında parti hâkimiyetine dayanarak geniş yetkili yeni bir yargı komisyonu kurmak. Bu davranışların aykırılığını ileri süren çevrelere ve üniversiteye polis baskısı. Egemenliğin kaynağının ulustan geldiğini ve tüm ulus için kullanılacağını unutan bir iktidar. Soysuzlaştırılan demokrasi. Tümüyle çiğnenen bir anayasa. Her geçen gün daha meşru hale gelen, her geçen gün daha da güçlenen ulusal direnme gücü.»

Bugün her aklıbaşında yurttaşın rahatlıkla söyliyebileceği bu sözlerin, —ki 27 Mayıs ihtilâlinin meşruluğu ancak bu yoldan açıklanabilir— Türkiye Radyolarından yayınlanması, ileri görüşlü T.R.T. yöneticelerince sakıncalı görüldü ve programdan çıkarıldı. Bu davranış, aslında 27 Mayısın meşruluğunun ortadan kaldırmak isteyen ve ihtilâli, sebepsiz, basit bir hükûmet darbesi olarak göstermek isteyen çıkarcı, satılmışlar sürüsünün davranışlarıyla aynı çizgidedir.

Ve bu bölümden sonra gelen şu sözler de T.R.T. yöneticilerince ustalıkla değiştirildi.

«Gençlikti direnen»
«Orduydu direnen»
«Halktı direnen».

Evet, bu cümleler kalktı, yerine şu cümleler konuldu :

«Gençlikti bu amacı taşıyan»
«Orduydu millî birliği gerçekleştiren»
«Halktı o günü bayramlaştıran».

Ve en acısı 1961 devrim anayasasının emredici hükümleriyle bağımsızlığı sağlanan T.R.T. Kurumunun bugün başında bulunan sorumsuz kimseler, programdan, 1961 anayasasının başlangıç bölümünü de utanmadan çıkardılar ve program metninde, o bölümün üzeri ne hırsla kara çizgiler çektiler, yayınlanmasını önlediler. İşte Türkiye Radyolarından yayınlanması uygun görülmeyen 1961 Anayasamızın başlangıç bölümü :

«Tarihi boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış olan;

Anayasaya ve hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanarak 27 Mayıs 1960 Devrimini yapan Türk Milleti;

Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, millî şuur ve ülküler etrafında toplıyan ve milletimizi, dünya milleti ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak millî birlik ruhu içinde daima yükseltmeyi amaç bilen Türk Millîyetçiliğinden hız ve ilham alarak ve

«Yurtta Sulh, Cihanda Sulh» ilkesinin, millî mücadele ruhunun, millet egemenliğinin, Atatürk Devrimlerine bağlılığın tam şuuruna sahip olarak,

İnsan hak ve hürriyetlerini, millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukuk ve sosyal temelleriyle kurmak için

Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclis tarafından hazırlanan bu Anayasayı kabul ve ilân ve onu, asıl teminatın vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancı ile, hürriyete, adalete ve fazilete aşık evlâtlarının uyanık bekçiliğine emanet eder.»

Elbette, Anayasamızın başlangıç bölümündeki bu gerçekçi sözleri karalayan, Anayasamızı karalayan bu kişilerin, Mustafa Kemal'in program metninde yer alan sözlerini de karalamaktan utanmamaları beklenirdi. Evet utanmamışlar ve Atatürk'ün şu sözlerini de, aynı çıkarcı gelenekleri içinde karalamışlar ve programdan fırlatıp atmışlardır :

«Türk genci, devrimlerin ve rejimin sahibi ve bekçisidir. Bunların gereğine, doğruluğuna, herkesten çok inanmıştır. Bunları zayıf düşürecek bir kıpırtı, bir hareket duydu mu, bu ulusun ordusu, polisi vardır, jandarması vardır, adliyesi vardır demeyecektir. Hemen harekete geçerek elle, taşla, sopa ve silâhla nesi varsa onunla kendi eserini koruyacaktır.

Evet, Atatürk'ün bu söylevini Bornova savcısı kadar T.R.T. yöneticileri de suçlamışlar ve onu yürürlükten kaldırmak sevdası içinde halktan gizlemeye çalışmışlar ve yayınlamamışlardır. Bu tutumda kişiler, ölümsüz Atatürk'ün hele şu sözlerini asla yayınlayamazlardı. Ve yayınlamadılar :

«Kahredici bir istibdada karşı ancak ihtilâlle cevap vermek köhneleşmiş olan çürük idareyi yıkmak, ulusu hâkim kılmak, kısaca vatanı kurtarmak için sizi göreve davet ediyorum.»

Evet, 18.9.1966 Pazar günü Gürsel'i toprağa verdik. Birtakım kinci, çıkarcı, satılmış kimseler, Gürsel'in ölümüyle açıkça 27 Mayıs düşmanlığını ve devrim öncesi özlemlerini dile getirmekten çekinmediler. Ama hiç olmazsa bunu açıkça yaptılar. Ama, bağımsızlığı Anayasayla ve özel bir T.R.T. kurumu yasasıyla sağlanan T.R.T.'nin, başında bulunanlar, birtakım perde arkası çalışmalar ve gizli hesaplarla bu davranışa çok daha çirkin bir şekilde ortak oldular.

Bu da gösteriyor ki :

Siyasal ve ekonomik bağımsızlığımıza kavuşmadıkça, birtakım yasalarla (Anayasayla bile olsa) sağlanan küçük bağımsızlıklar, hiçbir değer taşımamaktadır. İkinci bağımsızlık savaşımızın başladığı şu günlerde, geri kalmış ülkemize karaaydınlarımızın, okumuşlarımızın yaptığı ihanetler, bağışlanır türden değildir.

olaylara bakış

vietnam savaşı

Canından...

Vietnam savaşı dünya barışını yakından tehdid eden bir olay olarak bütün vahametini ve önemini muhafaza etmektedir. Başkan Johnson'un Uzak Doğu seyahatı ve Manilla konferansı ilk hedef olarak Amerika'da 8 Kasımda yapılan olan seçimleri Demokrat Parti lehine etkilemeyi hedef tutmaktaydı. Bununla beraber Amerika'nın aynı anlamı taşıyan buna benzer teşebbüsleri öteden beri süregelmektedir. Bütün bu teşebbüsler çift ve çelişikli anlamlı ve yönlü bir nitelik göstermektedir. Bir yandan kendi halkoyuna ve dünya kamuoyuna barış istediğini, müzakereye hazır olduğunu göstermek, öbür yandan da savaşı kazanabilecek, Vietkong ve Hanoi'yi dize getirecek güçte olduğunu ve bunda yalnız olmadığını ispatlamak. Ama bizce Amerika'nın asıl hedefi Vietnam'da savaşı kazanmaktır. Yalnız, savaşı yürütürken kendisini haklı çıkarmak için «Müzakereye hazırım, ama ne yapalım ki karşı taraf buna yanaşmadığından savaşı sürdürmek zorunda kalıyorum» demek istiyor. Amerika'nın savaşı zafere kadar sürdürmek istemesi için çeşitli sebepler vardır. Bir kez Amerika bütün millî kurtuluş hareketlerine karşıdır. Vietnam'da zaferi kazanırsa dünyadaki bütün bu hareketler, yeni-sömürücülüğe karşı mücadelenin çeşitli safhalarında olan bütün 3. dünya devletleri sindirilmiş olacaktır. Tersine, Vietkong zaferi kazanır ve Amerika Hanoi'nin ileri sürdüğü şartlara uyarak müzakereye razı olursa, bütün Güney-Doğu Asya kapitalist âlem için elden gitmiş, emperyalizm öldürücü bir darbe yemiş olacaktır. Kaldı ki Amerika'nın daha uzak ama asıl hedefi Çin'dir. Yakın bir gelecekte tüm sanayileşmiş, kalkınse başta Amerika olmak üzere dünya kapitalizminin durumu çok zorlaşacak, kapitalist ve sosyalist sistemler arasındaki kuvvet dengesi birincinin aleyhine, ikincinin lehine olarak değişecektir. Bütün bu nemış, nükleer silâhlara sahip bir milyar nüfuslu bir Çin meydana gelirdenler ışığında, Amerika'nın Vietnam'da asıl hedefinin savaşı kazanmak olduğu sonucuna varmak yanlış olmaz.

Amerika Cumhurbaşkanı muavini Humphrey seçim kampanyasında «Vietkong ve Hanoi yenilgiye uğramıştır. Savaşı kazandığımızı söyliyebiliriz» yollu nutuk atmaktadır. Oysa Hanoi hiç de yenilmiş, hattâ sinmiş bile görünmemekte ve müzakere masasına oturmak için Amerika'nın Vietnam'dan çekilip gitmesini, üslerinin kaldırılmasını ve Güney Vietnam ile yapmış olduğu askerî andlaşmanın feshini şart koşmaktadır. Bu şartlara, Vietnam'ın meselelerinin ancak Vietnam halkı tarafından Millî Kurtuluş cephesi programına göre halledilebileceği hükmünün kabulü şartı da eklenince, Hanoi'nin Amerika ile müzakere edilecek bir meselesi kalmamaktadır. Hanoi'nin bu şartlarını Çin ve Sovyetler de desteklemektedirler. Sovyetler Birliği, 1954 Cenevre Konferansının iki başkanından biri olarak konferansı tekrar toplantıya çağırması konusunda yapılan teklifleri, Hanoi'nin şartları kabul edilmedikçe böyle bir çağrıda bulunamıyacağı gerekçesiyle reddetmektedir. Diğer taraftan gerek Sovyetler Birliği, gerekse Hanoi hükûmeti Amerika'yı Vietnam savaşını genişletmiye tahrik edecek hareketlerden sakınır görünmektedirler. Başta Sovyetler Birliği olmak üzere Doğu Bloku memleketleri Hanoi talep ettiği takdirde Vietnam'a gönüllüler gönderebileceklerini beyan ettikleri halde bugüne kadar Hanoi böyle bir talepte bulunmamıştır.

« Evinden, barkından...

gohom !

Yetkili var, Sorumlu yok!

Millî Eğitim Bakanı diyor ki : «Bu yıl hiçbir öğrenci açıkta kalmıyacaktır.»

Fakülteler açılıyor ve her yılkinden daha çok öğrencinin açıkta kalmış olduğu görülüyor.

Öğrenciler Millî Eğitim Bakanına gidiyorlar. Bakan, «Eee, ne yapalım? Dedik ama, olmadı işte..» diye omuz çekiyor. (Sanki gökten fakülte yağmasını, yerden fakülte fışkırmasını veya bir yerlerden fakülte gönderilmesini bekler gibidir. Kusur kendisinin değildir. Kendisi, Bakanlık koltuğunda gayet ciddi, sessiz - soluksuz oturmaktadır. Ama, ne yapsın işte, cenabıhakkın işi. O zaman öyle ilham gelmiş, öyle söylemiştir.)

Öğrenciler Başbakana gidiyorlar. Başbakan, «Eee, ne yapalım yani?» diyor. «Dükkân kurup hemen üniversite açmama imkân yok benim!» (Bu sözcüklerin akkâğıt üzerinde böyle kuzu kuzu durduklarına bakmayın! Bu sözcükler bir söz dizisi halinde bir Başbakanın ağzından dökülmeğe başladı mı, düştüğü yeri cayır cayır yakar alimallah! Evet, Süleyman Demirel «dükkân açıp hemen üniversite kuramaz» veya «dükkân kurup hemen üniversite açamaz» ama, yıldırım hızıyla A.P.'nin başına gelir, yıldırım hızıyla Başbakan olur! Bütün bunlarda en küçük bir anormallik yoktur. Fakat «dükkân kurup hemen üniversite açmak» ta veya «dükkân açıp hemen üniversite kurmak» ta tonlarla anormallik vardır. Ancak, biz Süleyman Demirel'den ne dükkân kurup hemen üniversite açmasını, ne de dükkân açıp hemen üniversite kurmasını istedik. Dükkânı kurduğu veya açtığı üniversiteden çıksa çıksa müteahhit-mühendis filân çıkar. O gibiler de, gündüzleri nurcular hesabına, geceleri yabancı şirketler hesabına çalışır. **Biz Demirel'den kat'iyyen** «dükkân kurup hemen üniversite açması» istemedik. Kendisi hemekadar, şıpınişi başarıların keyfi içindeyse de... A.P. Kadınlar Kongresindeki o mistik, o metafizik çalkalanmalar içindeyse de... Yani, demek istiyoruz ki, dükkân kurup hemen üniversite açılmaz ama, üniversite kurmanın yolları vardır.)

Öğrenciler Rektör Egeli'ye gidiyorlar. Egeli müthiş kızıyor, bazı gençlere bağırıyor, «Sen psikopatsın, sen hastasın, seni muayene ettireceğim!» (Zaten bunca yıldır, bütün akıllıca istekler bu tehditlerle karşılanmıştır. Sosyal adalete uygun söz edenler kamuoyuna deli diye yutturulmak istenilmiştir veya gerçekten delirmeleri için fazlaca okşanmışlardır.)

Rektör Egeli, bakıyor ki içinden çıkamıyor işin, açıyor telefonu polise, «Dağıtın şunları!» diyor.

Bu «Dağıtın!» sözü çok önemlidir! Kırk yıldır en geçerli, en etkili söz bu olmuştur Türkiye'de. Bakanından valisine, kasaba doktorundan bucak başkanına, hemen her yetkili veya sözümona yetkili, telefona sarılmış, «poliiis!» diye haykırmış, sonra da «Dağıtın şunları!» demiştir. İlerici gençlerin, grevcilerin, Atatürkçülerin duyup işittikleri söz, en çok, bu olmuştur. Bir yetkili telefona sarılıp da «Dağıtın!» dedi mi, o iş kına gibi un olmuştur. Batı bile bu yöntemi henüz keşfetmiş değildir. Hele Doğu'nun keşfetmesine imkân yoktur. Buna, «Dağıtın!» metoduyla kalkınma derler.

Bizde yetkili var, sorumlu yok!

Adam, çeşitli nedenlerin itisi ve dürtüsüyle Bakanlık koltuğuna oturmayı çok istiyor. Koltukta birkaç ay kalıyor. Bakıyor ki, pek de kadife bir koltuk değil, orasından burasından zamanla iğneler uç veriyor; o zaman bir mektup yazıyor üstteki yetkiliye, «eyvallah, ben gidiyorum» diyor ve gidiş o gidiş. Hani hesap verme? Yoo, ne lüzum var? Adam zaten, Bakanlık koltuğuna oturmak için o kadar zahmet çekmiş, bir de Bakanlıkta kaldığı sürenin hesabını mı versin? Ne ayıp şey!

İşte böyle... «Dağıtın!» metoduyla gençleri de, işçileri de, köylüleri de idare edip gidiyoruz. Nezamana kadar sürecek bu? Anayasaya soluk aldırtmıyanlara toptan gohom çekinciye kadar!

hüseyin korkmazgil

kenan somer

Sovyet Bilim Adamları Asya - Tipi Üretim Biçimini Tartışıyor.

Asya-tipi üretim biçimi konusunda, ilkin Fransız Marksistleri arasında yeniden-açılan tartışmalara, Sovyet bilim adamları da katılmış bulunuyor. Sovyetler Birliğindeki tartışmaları, Aralık 1964 de Bilimler Akademisi Felsefe Enstitüsü, Mart 1965 te Tarih Enstitüsü ve Mayıs 1965 te de Doğu Halkları Enstitüsü düzenlemiştir. Enstitü üyeleriyle birlikte, bu tartışmalara, Moskova Üniversitesi profesörleri, Marksizm-Leninizm Enstitüsü araştırıcıları ve büyük yayınevleriyle büyük bilimsel dergiler temsilcileri katılmışlardır.

Bu konunun Sovyetler Birliğinde tartışıldığını daha önce duymuştuk (Bk. **Sosyal Adalet**, Kasım 1965, No: 20). Şimdi, **Jean Chesneaux**'nun Ekim 1966 tarihli **La Pensée** dergisinde yayımlanan bir yazısından, tartışmanın ayrıntılarını da öğreniyoruz. **Chesneaux, L. İ. Grekov**'un «Felsefe Sorunları» dergisinin Aralık 1965 tarihli sayısında yayımlanan «Büyük bir sorun üzerindeki tartışma» başlıklı yazısına dayanarak, önce Felsefe Enstitüsündeki toplantı hakkında bilgi vermektedir.

Grekov, tartışma dolayısıyla şöyle yazıyor : «Tartışmanın yeniden açılması, henüz kapitalist-öncesi bir evrede bulunan toplumlardaki yüz milyonlarca insanın sosyalizme doğru yürüyüşleri dolayısıyla ortaya çıkan yeni sorunları yansıtıyor. Bu Asyalı ya da Afrikalı toplumları, basitleştirici bir biçimde, köle ya da feodal toplumlar olarak nitelemek zordur. Tartışmanın genişlemesi, aynı zamanda tarih biliminin içsel ihtiyaçlarına da cevap vermektedir.» Yazar, ayrıca, bir zamanlar, Asya-tipi üretim biçiminin varlığını kabul edenlerle yapılan tartışmaların, metodolojik plânda bir sürü asılsız siyasal suçlamalar haline geldiğini ve bundan ötürü, 1930 larda, bu konudaki tartışmanın sun'i bir şekilde kesilmiş bulunduğunu da kaydediyor.

Felsefe Enstitüsündeki tartışmanın temeli, **E. Varga**'nın (başlıca parçalarının çevirisi Kasım 1965 tarihli **Sosyal Adalet**'te yayımlanan) makalesi olmuştur. Ama tartışmalar, bu makalenin sınırlarını aşmış bulunuyor.

Chesneaux, tartışmaya katılan bilim adamlarının düşüncelerini özetliyor. Bir kaç örnek verelim :

Y. İ. Semenov'a göre, Marx, Asya-tipi üretim biçimini, bağımsız bir üretim biçimi olarak kabul ediyordu. Bu üretim biçimi üzerinde, antagonist bir sosyo-ekonomik kuruluş ortaya çıkıyordu. Bu kuruluş (formation), tarihsel bakımdan antik köleci kuruluştan önceydi, ilk sınıflı toplumdu.

Semenov ayrıca, Doğu'nun eski tarihi üzerindeki Sovyet teorilerinin, bu ülkelerin somut toplumsal görünüşleriyle açık bir çelişme durumunda bulunduğunu belirtiyor. Ona göre, bu tarih içinde kölelikolmıyan birçok toplum kuruluşları mevcuttur : «Bu toplumlar, aslında bilinen üretim biçimlerinden birine mi, yoksa emekçilerle üretim araçları arasındaki başka bir ilişki biçimine mi dahildirler?» Temel sorun budur ve bu soruna, şimdiye kadar gerçekten yanaşılmamıştır.

Levada, insanlığın tek-doğrusal (unilinéaire) gelişme şemasını tartışma konusu yapıyor. Ona göre, şimdiye kadar kullanılagelen şema, sadece Akdeniz bölgesi için geçerlidir.

Alaev ve **Antonova** tarafından desteklenen **Arutionov** karşıt düşüncede. Tarihsel sürecin evrenselliği anlayışının muhafaza edilmesi gerektiğini söylüyor. Asya için, sadece bilinen üretim biçimlerinin varyantlarından, derece farklarından söz etmek yeter.

Efimov ise, Asya-tipi üretim biçimi üzerindeki tartışmanın, Doğu halklarının özel gelişmesi konusunda marksist-olmıyan görüşlere götürmek sonucunu verdiği kanısında. Ama Felsefe Enstitüsündeki tartışmaya katılanların çoğu bu görüşe karşı çıkarak, tartışmanın genişletilmesini savunmuş ve bu tartışmanın, daha başlangıç evresinde bile, olumlu sonuçlar verdiğini ileri sürmüştür.

«Felsefe Sorunları» dergisinde bu tartışmanın ayrıntılı bir bilânçosunu yapan **Grekov**'a göre, Asya-tipi üretim biçiminin inceleme konusu olması, evrensel tarih üzerindeki yaygın anlayışın eleştirici bir revizyonunu sağlamıştır. İlkel komünizmden komünizme doğru gelişmenin somut yolları, yazara göre, birbirinden farklı olabilir. Tartışma, kullanılagelen şemanın güçsüz yanlarını ortaya çıkarmıştır. Bu şema, toplumsal kuruluş biçimlerindeki çokluğu ve halkların gelişmesindeki eşitsizlikleri yeterince hesaba katmamaktadır. Tartışma, 1920-1930 dönemindeki tartışmalardan daha dolgun olmuş ve daha yüksek bir bilimsel düzeyde cereyan etmiştir. Şimdi, o zaman olduğu gibi, sadece Hint ve Çin'deki gelişme değil, evrensel gelişme tartışılmaktadır.

Asya-tipi üretim biçimi üzerine 27-28 Mayıs 1965 te Doğu Halkları Enstitüsünde düzenlenen tartışma hakkında da, **A. C. Vasiliev**; Enstitünün yayınladığı «Asya ve Afrika Halkları» dergisinde «**Doğu halklarının tarihsel gelişmesinde genel ve özel**» başlıklı ayrıntılı bir yazı yazmış. Toplantıya katılanları, başkan **G. F. Kim**, daha çok genel olan üzerine, Doğuyu Batıya yaklaştıran şey üzerine dikkat etmeğe çağırıyor. Gerçekten, bu toplantıya katılanların çoğu, evrensel tarihin klâsik şeması üzerindeki bütün revizyon girişimlerine şiddetle karşı çıkmış bulunuyorlar. Başlıca düşünceler şöyle özetlenebilir : Eski Doğuda kölelik düzeninin hüküm sürdüğü teorisi, «en tatmin edici teoridir (**V. N. Nikiforov**); kullanılagelen «ilk köleci toplum» terimini değiştirmek için hiç bir zorunluluk yoktur (**M. A. Korostofteva**); Doğuda köleliğin varlığına karşı ileri sürülen eleştiriler, Antikite hakkındaki bilgilerin zayıflığına bağlıdır; Doğuyla Batı arasında hiç bir özel fark yoktur (**F. F. İlin**); yeni bir «toplumsal kuruluş biçimi» açmak girişimlerine sert bir şekilde karşı çıkanlara katılmak gerekir (**A. V. Efimov**); yeni bir toplumsal kuruluşu «meşrulaştırmak» hiç de gerekli değildir (**K. Z. Aşafriyan, K. V. Hvostova**). Görüldüğü gibi, çoğunluk yeni bir toplumsal kuruluş düşüncesine karşı çıkmış bulunuyor.

Ama bu toplantıda başka görüşler de ifade edilmiştir. **Nikiforov**'a cevap veren **Ter-Akopyan**, **Lenin**'in Asya-tipi üretim biçimini desteklememekle beraber, ona karşı da olmadığını belirtiyor. **Ulianovski** de, **İlin**'e karşı Eski Hint'te köleliğin gelişmiş bir halde de bulunsa, bunun evcil bir kölelik olduğunu, egemen üretim biçimi durumuna gelmediğini belirterek, ortaçağ Hinhistan'ı ve öbür Doğu ülkelerinin, feodal ilişkilerin özgül bir karaktere sahip bulunduklarını söylüyor.

İ. L. Andreev'e göre ise, Marx, Asya-tipi üretim biçimlerinin yerini, tarih içinde, sınıfsız toplumlarla sınıflı toplumlar arasında aracı bir yapı olarak kesin şekilde belirlemiştir. **Andreev**, örnek olarak Mali'yi alıyor. Mali, 10.000 kadar ortaklaşa-yaşıyan köyden müteşekkildir. Köylüler, ortak tarlalarda hep birlikte çalışırlar. Ama büyük feodaller, başkası hesabına çalışma, üretimde kullanılan köleler gibi şeyler bu ülkede pek de görülmez. Böyle bir toplumu feodal toplum saymak için hiç bir sebep yoktur. Bundan ötürü, «Asya-tipi üretim biçimi» teorisi bütün varolma haklarına sahiptir ve bu teorinin doğru bir değerlendirmesi günümüzün pratik ihtiyaçları için çok önemlidir.»

Doğu Halkları Enstitüsündeki tartışmada, bir başka eğilim daha ortaya çıkmış bulunuyor. Asya, Afrika ve Lâtin Amerika toplumlarının orijinal tarihsel gelişmelerini Asya-tipi üretim biçimi teorisiyle değil, başka teorik araçlarla karakterize etmek istiyenler var.

V. M. Kobiçşanov'a göre, sadece feodalizmle kapitalizm gerçek toplumsal kuruluşlardır. Köleliğe her hangi bir toplumsal kurtuluşta, hattâ ilkel komünün son evresinde bile rastlanabilir. Ne gibi özellikleri bulunursa bulunsun, Avrupa, Asya, Afrika ve Amerika toplumlarının tarihsel gelişmeleri, aslında feodalizmin tek-doğrusal gelişmesinin varyantlarından başka bir şey değildir.

Feodalite ve köleliğin, kapitalist-öncesi ekonomi-dışı baskının birbirinden iyice farklılaşmış iki özel şartı olduğunu kabul eden **L. S. Vasilyev** ve **İ. A. Stuçevski**, Asya-tipi üretim biçiminin, kölelikten de, feodaliteden de bir şeyler alan karma, aracı bir biçim olduğunu düşünüyorlar.

L. A. Sedov, üretim güçlerinin rolü üzerinde israrla durarak, sulu tarım, «doğal» tarım ve hayvancılığı birbirinden ayırıyor. Bu ayrım açısından, örneğin ortaçağ Kamboç'u, Batı feodalizminden çok Sümer'e yaklaşıyor. Aslında her ikisinde de köle var, ama esas rol, sömürülmüş topluluk tarafından oynanıyor. «Feodal» Mogolistan da, kendi çağdaşı bulunan Batı feodal toplumlarından çok, Hun'lara yakındı.

*

Chesneaux'ya göre, bu tartışmalar sonucu, ortaya başlıca dört tutum çıkmış bulunuyor.

Birinci tutum, Leningrad tartışmalarının sonucuna bağlanarak, bağımsız bir Asya-tipi üretim biçiminin varlığını reddediyor. Doğu Halkları Enstitüsündeki tartışmaya katılanların çoğu bu tutumu benimsemiştir.

İkinci tutum, **E. Varga**'yı izleyerek, Asya-tipi üretim biçimini tamamen farklılaşmış bir «temel kuruluş biçimi» olarak kabul ediyor. Buna göre, Asya-tipi üretim biçimi, maddî malların doğrudan-doğruya üreticisi olan ve devlet tarafından sömürülen tarımsal toplulukların (communauté) çalışmasıyla karakterize edilir. Devlet memurları yönetici sınıf durumunda bulunurlar. Toprak, devletin mülkiyetindedir.

Üçüncü bir tutumu benimsiyenler ise, Asya-tipi üretim biçimi ka-

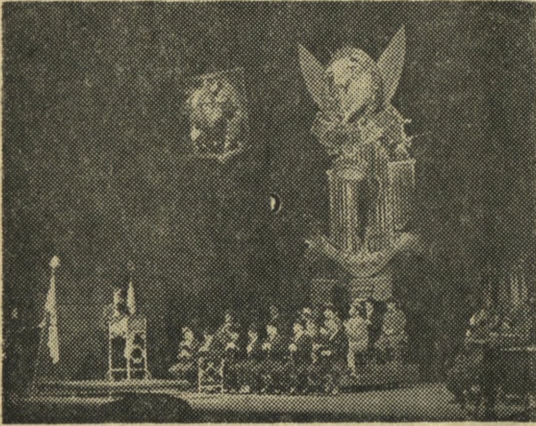
Brecht Tiyatrosu Türk Oyuncu ve Rejisörlerini Çağırıyor.

aziz nesin

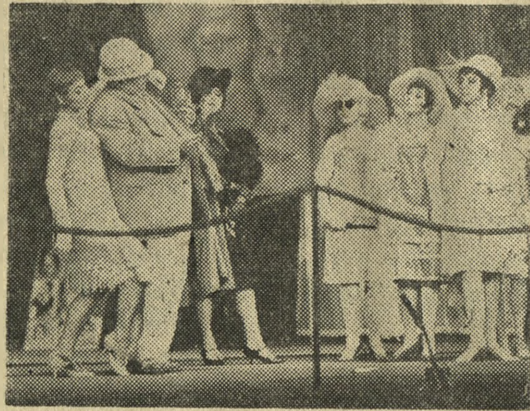
Doğu Berlin'de yabancıların ençok ilgisini çeken yer, Bertolt Brecht'in kurduğu Berliner Ensemble'dir. Bertolt Brecht'in 1956 da ölümünden sonra, Berliner Ensemble'yi eşi Bayan Helene Weigel yönetmektedir. Ölümünün üstünden on yıl geçtiği halde, epik tiyatro uzmanları, Berliner Ensemble'deki arşivde, Brecht'in bugünedek yayınlanmamış birçok eserleri üzerinde çalışmaktadırlar. Bu arşivde Brecht'in yarım kalmış, tamamlanmış oyunları ve tiyatro kuramı üstüne yazıları vardır. Bunlar derlenip kitap olarak yayınlanmaktadır.

Almanya'da kitapları ençok basılan yazar, Bertolt Brecht'tir. Alman okurları, Brecht'in eserlerine büyük istek göstermektedirler. Karl Marks Stad şehrinin Halk Kitaplığında, Brecht'in yayımlanmış eserlerinden büyük bir sergi açılmıştır. Resimde, sergiden bir köşe görülüyor.

Brecht'in henüz Türkçemize çevrilmemiş önemli eserlerinden biri de «Salhanelerin mübarek Yohanna'sı» dır. Brecht bu eserini 1932 yılında, Nazizmin dünyaya tehlike olmaya başladığı sırada yazmıştı. Bu oyunda, burjuvaların sahte insanlık ve yalancı şefkat duyguları ve gösterişleri alaya almarak yerilmektedir. Resimde, bu oyunun, Dresden Devlet Tiyatrosundaki oynanışından bir sahne görülmektedir.

Bertolt Brecht'in halkçı operaları, dünya sahnelerinde büyük başarı kazanmıştır. Bu oyunlar, operada bir devrim sayılmaktadır. «Üç kuruşluk opera» sı, Kent Tiyatrosunda oynanmıştı. «Üç kuruşluk opera» denli ünlü bir operası da «Mahagonny kentinin yükselişi ve çöküşü» adlı eseridir. Bu operayı da, «Üç kuruşluk opera» yı bestelemiş olan Kurt Weill bestelemiştir. Brecht, «Mahagonny kentinin yükselişi ve çöküşü» nü 1930 da yazmıştı. Bu operayı, 1964 de rejisör Fritz Bennewitz 1964 de Berlin Devlet Operasında sahneye koymuştur.

Brecht'in müzikli oyunları dünya tiyatrolarında çok ilgi görmektedir. Bunlardan biri de «Küçük burjuvaların yedi günahı» adlı eseridir. Brecht'in 1933 de yazdığı bu oyunu, epik tiyatronun usta bestecisi Kurt Weill bestelemiştir. Fotoğrafta, ortada, Berlin Devlet Operasından balerina İlse Hurtig görülmektedir.

Berliner Ensemble'de, Bayan Helene Weigel'in düzenlediği açıkoturumda birçok yabancı yazarlar bulunmuştu. Bu arada, kendisiyle bir özel konuşmamızda Bayan Weigel, Türk rejisör ve oyuncularını Berliner Ensemble de çalışmak üzere konuk edebileceklerini bana bildirmiştir.

---

tegorisini, bu kategoride gerçekten «orijinal» bir toplumsal kuruluş biçimi görmeden, kabul ediyorlar **(Ter-Akopyan).** Asya-tipi üretim biçimi, ya çeşitli toplumsal kuruluşlar içinde rastlanılabilecek bir köysel (tarımsal) topluluktan ibarettir; ya da, ilkel komünle asıl sınıflı toplumlar arasında, iyi belirlenmemiş ve istikrarsız bir geçiş aşamasını temsil eder.

Dördüncü olarak, kapitalist-öncesi toplumsal kuruluşlar arasında kesin ayrımlar yapmaktan vazgeçmek gerektiğini düşünenler var. Bunlar için söz konusu olan şey, sadece sınıf karşıtlıkları ve çeşitli şekiller alabilen ekonomi-dışı (extra-économique) bir baskının varlığıyla karakterize edilen çok daha geniş bir kategoridir **(L. S. Vasilyev** ve **İ. A. Stuçevski). Y. İ. Semenov** da, Sümer tapınaklarındaki emekçilerin, **guruş**'ların durumunu inceliyerek, buna benzer bir tutumu benimsiyor. Ona göre bu **guruş**'ların sosyo-ekonomik durumu, daima köysel topluluklara bağlı kalarak, aynı zamanda hem köleliği, hem feodal bağlılığı, hem de proletaryayı hatırlatır. Burada bir «insanın insan tarafından sömürülmesi» tipi var ki, **Semenov** buna «elkoyma ekonomisi» (économie d'accaparement) adının verilmesini teklif ediyor. Bu tutumu benimsiyenler, kölelik ve feodalite kategorilerinden —hiç değilse evrensel biçimler olarak— vazgeçiyorlar. Yani açıkçası, bu kategorilere bir üçüncü kapitalist-öncesi sınıflı kuruluş biçimi eklemekten kaçınıp, bir çeşit **empirisme**'e sığınıyorlar.

Böylece, Asya-tipi üretim biçimi üzerinde yeniden-açılmış bulunan tartışma, Sovyet bilim adamlarının da katılmasıyla, sevindirici bir genişlik kazanmış bulunuyor. Yüzlerce, belki de binlerce Sovyet bilimsel araştırıcısının, eski Doğu medeniyetleri üzerinde esaslı çalışmalar yaptıkları düşünülürse, bu katılmanın önemi daha iyi anlaşılır. Leningrad tartışmaları sırasında durum böyle değildi. **Chesneaux** şöyle ekliyor : «Bu tartışma verimli bir şekilde devam edecek ve sadece Asyalı-olmıyan toplumların dünya tarihindeki yeri üzerine teorik düşüncemizi değil, ayrıca marksizmin temel kavramlarını, özellikle «toplumsal kuruluş biçimi» kavramını zenginleştirecektir. Asya-tipi üretim biçimi üzerindeki tartışmaları ilk açan Batılı marksistler, Sovyetler Birliğinde başlamış bulunan tartışmadan çok şey bekliyorlar».

Bitirirken bir de şunu duyuralım : **La Pensée**'nin Ekim 1966 sayısında, **Hélène Antoniadis - Bibicou**'nun «Bizans ve Asya-tipi Üretim Biçimi» üzerine bir incelemesi var. Bu inceleme, özellikle bizim toplumsal yapımızın Cemaziyülevvelini bilmek istiyenleri yakından ilgilendirir.

dönüşüm yayın ilanları

Bilgi Yayınları

ANKA KUŞU

Bütün dünyada «Lady Chatterley'in Aşığı» romanıyla tanınan D. H. Lawrence bireyin özgür düşüncesini savunan korkusuz bir yazardır. Akşit Göktürk'ün güzel türkçesiyle sunulan denemeleri ise romanları kadar fırtınalar koparmıştır. Demokrasi adlı yazı, bütün politikacıların şimşeklerini üzerine çekmiştir. 5 lira.

TİFFANY'DE KAHVALTI

Çağımız Amerikan edebiyatının en önde gelen ve en çok tanınan romancılarından biri olan TRUMAN CAPOTE, klâsik roman düzeninde gününü anlatan genç ve tatlı bir yazardır. TİFFANY'DE KAHVALTI yazarın şimdiye kadar yazdığı romanların en başarılı olanıdır. 4 lira.

DÜNYA GÖRÜŞÜM

Ünlü İngiliz filozofu Bertrand Russell'in en ilginç eseri. Nobel Armağanını kazanan büyük düşünür bu eserinde yüzyıllardır tartışılan sorunları açık ve seçik bir anlatımla ortaya koyuyor. Memleketimizde de büyük ilgi gören eser ayın kitabı seçilmiştir. 4 lira.

Bilgi Yayınevi — Sakarya Caddesi No. 8 Yenişehir, Ankara.

Payel Yayınevi

Yeni Kitabını Sunar :

İNSANLIĞI NASIL BİR GELECEK BEKLİYOR?

Milletlerarası 52 bilim adamı ve düşünür arasında yapılan bir tartışma :

SOSYALİZM Mİ? KAPİTALİZM Mİ?

Marksistlerin ve marksist olmayanların bu konudaki fikirleri. Okuyunuz

7.5 TL.

PAYEL YAYINEVİ
P. K. 889 İstanbul

DÖNÜŞÜM

YAYIN İLÂNLARI

Kelimesi 1 Lira
PK 193 Yenişehir - ANKARA

NOT : İlân verdikleri halde yer darlığından ilânlarını bu sayıya koyamadığımız yayınevlerinden özür dileriz.

Toplum Yayınevi

★ YENİ SÖMÜRGECİLİK AÇISINDAN GIDA EMPERYALİZMİ — Doç. Dr. Osman N. Koçtürk'ün bu çok önemli eseri çıktı. Bütün yurtseverlere duyurulur. 5 lira.

★ SANAT TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ — Adnan Turani'nin hazırladığı bu kitapta, binden çok kelime ve yüzden çok resim vardır. Sanatla ilgilenen aydınların, öğrencilerin edinmeleri gerekli bir kitap. 5 lira

★ SÖMÜRGE — Charles Prost'un bu eşsiz eseri ilk defa dilimize Çevirildi. Türkçesi Hasan Kaya Öztaş. Oyun, 4 lira.

★ SOSYALİST ANLAYIŞ — Jean Jaures. (Sosyalizm - tarih - lâiklik) 5 lira.

★FONTAMARA — İgnazio Silon'un romanı. Türkçesi : Sabahattin Ali. 750 kuruş.

★ KADIN VE SOSYALİZM — August Bebel'in eseri. 1. Cilt : 5 lira. (İkinci ve son cilt Kasım sonunda çıkıyor.)

★ SOSYALİZM SÖZLÜĞÜ — Erdoğan Başar. (Bilimsel sosyalizmi öğreten kitap) Tükeniyor. 750 kuruş.

★ Katalog isteyiniz.

★ İstanbul dağıtımı : Uğrak Kitabevi, Beyazıt.

★ Genel dağıtım : TOPLUM YAYINEVİ P. K. 176 — ANKARA.

Sergi Plâkevi

Klâsik Müzik Plâkları
Tong-Play 30 TL., 35 TL.
Büyük Sinema İçi K. 1
Yenişehir/ANKARA
Ödemeli gönderilir

Sergi Kitabevi

Aradığınız bütün kitapları bulabilirsiniz
Büyük Sinema İçi K. 1.
Yenişehir/ANKARA
Ödemeli gönderilir

May Yayınları

KUTSAL İSYAN

Kurtuluş Savaşımızın altı ciltlik romanı. Saklı kalmış yanlarıyla bir ulusun emperyalist istilâcılara karşı direnişi. (İlk üç cildi yayınlandı) DÖRDÜNCÜ KUTSAL İSYAN CİLDİNİ KİTAPÇILARDA BULABİLİRSİNİZ. Her cilt 416 sayfa, onbeş lira.

VİETKONG ÇETECİLERİ ARASINDA

Fransız kadın gazeteci MADELEİNE RIFFAUD'un kaleminden Amerikalıların yarattığı Vietkong Cehennemi. İLHAN SELÇUK'un önsözü ile yirmi savaş fotoğrafı. HO CHİ MİNH'in şiirleri ile 750 kuruş.

ALTIN ZİNCİR

Amerikalı yazar Upton SİNCLAİR'in sosyalist bir açıdan asırlar içinde ünlü sanatçıların eleştirisi. Emin Türk Eliçin'in dilimize çevirdiği bu kitap 310 sayfa 10 lira.

AŞK'A ŞİİRLER

Yerli yabancı elli şairin en güzel aşk şiirleri antolojisi, dört lira.

MAY YAYINLARI
Atasaray, 102 Cağaloğlu Tel : 27 17 61

Uğrak Kitabevi

★ KAPİTAL (Marx) 4. cilt, 10 lira
★ FELSEFENİN SEFALETİ (Marx) 10 lira
★ FELSEFENİN BAŞLANGIÇ İLKELERİ (Politzer) 7,5 lira
★ ALMAN FAŞİZMİ VE IRKÇILIĞI (Nâzım Hikmet) 4 lira
★ AMERİKAN HARB DOKTRİNLERİ (M. Fahri) 12,5 lira
★ TAHTAKURUSU (V. Mayakovski) 4 lira
★ Bütün sosyal konulu kitapları topluca bulabileceğiniz, ödemeli isteyebileceğiniz kitabevi Uğrak Kitabevi'dir.
★ Kitapçıya indirim. Katalog isteyiniz.
★ UĞRAK KİTABEVİ Beyazsaray, Beyazıt - İstanbul.
P. K. 918, İstanbul
Kataloğumuzu isteyiniz)

Memet Yayınları

NAZIM HİKMET

ALMAN FAŞİZMİ VE IRKÇILIĞI
Yeni çıkan bu eserle, NAZIM HİKMET'in güçlü bir yanını daha öğreneceksiniz.

Fiatı 4 lira

Memet yayınları P. K. 26
Beyazıt - İstanbul

SON KİTAPLARINI SUNAR

★ **TEORİ VE PRATİK**, Mao Çe - tung, 5 lira. (Mao Çe - tung'un 1. Pratik Üzerine, 2. Teori Üzerine, 3. Halk Arasındaki Çelişmelerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine, 4. Çin Toplumundaki sınıfların Tahlili, 5. İdealist Tarih Anlayışının İflâsı, adlı beş makalesini içermektedir.
★ **SOSYAL DEMOKRATLARIN ÇIKMAZI**, Söder, Quandt, Lager, Campbell, 4 lira.
★ **FELSEFENİN BAŞLANGIÇ İLKELERİ**, Georges Politzer, 7,5 lira.
★ **FELSEFENİN SEFALETİ**, Karl Marx, 10 lira.
★ **KAPİTAL**, (Dördüncü kitap), Karl Marx, 10 lira.

SOL YAYINLARININ BU AY İÇİNDE ÇIKARACAĞI İKİ KİTABI :

★ **ANTİ - DÜHRİNG**, F. Engels (Engels'in bu ünlü eseri iki kitap halinde yayınlanacaktır. Birinci kitap **FELSEFE** kısmını içermekte olup, bu ay içinde yayınlanacak, ikinci kitap **EKONOMİ, POLİTİK** ve **SOSYALİZM** kısımlarını içermekte olup Şubat 1967'de yayınlanarak tamamlanacaktır.) 7,5 lira.
★ **DÜNYA KAPİTALİZMİNİN BUGÜNKÜ BUHRANI**, A. Arzumanyan, 4 lira.

SOL YAYINLARI
Sanayi Caddesi, Demir İş Hanı, 52
ANKARA

Fahir Onger Yayınları

SADE'I YAKMALI MI?

Ünlü sapık Marquis de Sade'in erotik hayatı. Simone de Beauvoir'dan çeviren : Cemal Süreya. Resimlidir. 6 lira

★

St. Barbaroli
Balıkçıların Ayaklanması. Anti - Faşist yazar Anne Seghers'in (Gleist) armağanını kazanan roman. Çeviren : Hasan Kuruyazıcı. 5 lira
Susan Anadolu
Ömer Faruk Toprak'ın şiirleri. 3 lira
Dağıtım : UĞRAK - Beyazsaray, Beyazıt.

dış politika

A.P. Hükûmetinin Dış Politika Çıkmazı

Behice BORAN

Gerek iç, gerekse dış politikada iktidar bir çelişki içindedir ve bu çelişki gitgide iktidarı tam bir çıkmaza sürükliyebilir.

Bugün dış politikada iktidarı zor duruma düşüren baş mesele Kıbrıs'tır. Geçen yılın sonlarında Birleşmiş Milletlerden geçirilen aleyhte karardan sonra hükûmet Kıbrıs meselesini çok geri plâna çekmek, ikili görüşmelerin gizliliği gerekçesiyle bu konuyu halkoyunun dikkatinden uzak tutmak politikasını izlemiştir. Türk halkoyunun millî bağımsızlık konusunda gerçek durumu görmeye başlamasında Kıbrıs meselesi büyük rol oynamıştır. 1964 yazı buhranında Amerika'nın kesin ve açık müdahalesi, meşhur Johnson mektubu üzerinedir ki, Türk kamuoyu, Amerika ve NATO ile bağların Türk hükûmetinin hareket serbestliğini millî bağımsızlık ve egemenlikle uzlaşmaz şekilde ne derece kısıtladığının bilincine varmıştır. Ondan sonraki devrede ikili anlaşmaların ve NATO ittifakının gerçek yüzü, bütün girinti çıkıntıları ile ortaya dökülmüş, Kıbrıs meselesi anti-emperyalist uyanışın ve akımın mihrak noktası haline gelmiştir. Bu durumun farkına varan ve endişelenen A.P. hükûmeti Kıbrıs meselesini uyutma ve kamuoyunu sonunda bir olup bitti ile karşı karşıya bırakma yoluna gitmiştir.

Ne var ki, Kıbrıs meselesi eninde sonunda bir sonuca bağlanacaktır ve ne kadar olup bittiye getirilmiye çalışılsa sonuç mutlaka memlekette derin yansımalar, tepkiler uyandıracaktır. A.P. si muhalefette iken zamanın iktidarını beceriksizlik ve pısırıklıkla suçlamıştır, daha «faal» bir politika istemiş «Ne duruyoruz? Ordu Kıbrıs'a» teranesini tutturmuştu. İktidara geldikten sonra da birkaç hafta öncesine kadar Kıbrıs meselesinde dört noktada taviz verilemiyeceğini ısrarla belirtmişti. Bunlar arasında tek taraflı ilhak (yani Enosis) olamıyacağı, Türk cemaatinin azınlık statüsüne indirilemiyeceği ve Doğu Akdenizde Lozan Antlaşmasıyla kurulmuş olan kuvvetler dengesinin bozulamıyacağı yer almaktaydı. Oysa 24 Ekimde Çankaya köşkünde Cumhurbaşkanının Başbakan Demirel, Dışişleri Bakanı Çağlıyangil ve Genel Kurmay Başkanı Cemal Tural ile yaptığı üç saatlik toplantıda (aynı saatlerde İnönü de köşke gelmiş olduğuna göre onun da bu toplantıda hazır bulunmuş olması muhtemeldir) görüşüldüğü basında ileri sürülen Kıbrıs hakkındaki Türk teklifi hiç bu taahhütlere uygun görünmemektedir. Bu satırlar yayınlandığı zaman mesele belki daha da açıklığa kavuşmuş olacaktır. Şimdilik Türk teklifi hakkında bilgimiz basında çıkan tek bir cümledir. Elçiler seviyesinde dört aya yakın bir zamandır büyük bir gizlilik içinde yürütülen görüşmelerden sonra Türkiye «Türk cemaatine çeşitli haklarla, yine cemaatin ve Türkiye'nin güvenliğini sağlıyacak nitelikte hükümran askerî üs» verilmesini Yunanistan'a teklif etmişti. Çankaya toplantısında bu teklifin «Yunanistan'ca kabul edilmesi veya edilmemesi halinde izlenecek tutum üzerinde durulduğu, görüşmelerin anlaşmazlıkla sonuçlanması halinde Türk hükûmetince başvurulacak teşebbüslerin tesbit olunduğu» haber verilmektedir.

Bu haber iki noktadan dikkate değerdir. Birincisi, taviz verilmiyeceği temin edilen hususlardan tam taviz verildiğidir. Yukarıda ifade olunan şekliyle bu teklif, İnönü koalisyonu zamanında Acheson plânı olarak ortaya atılıp bizim hükûmetin kabule yanaştığı «Şartlı Enosis» ten farklı bir nitelik göstermiyor. O zaman da, Türkiye'ye bir üs verilmesi karşılığı Ada'nın Yunanistan'a ilhakı söz konusuydu. Bu teklif haberinden kısa süre önce Atina basınından naklen bir İstanbul gazetesinde çıkan, İngiliz İmparatorluğunun «Commonwealth» statüsüne benzer bir statü içinde Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanacağı haberi de hatırlanacak olursa hükûmetin «Enosis'e hayır!» politikasından yüzseksen derece döndüğü, daha doğrusu öteden beri sezinlediğimiz gibi, böyle bir politikayı esasen izlememiş olduğu, bir takım beyanlarla halkoyunu aldatma yoluna gidildiği apaçık meydana çıkmaktadır. Türk cemaatinin statüsü konuşunda da sadece «çeşitli haklar» dan söz edilmektedir. Demek ki, federatif veya sair şekilde «ortaklaşa idare» tezinden de vazgeçilmiştir. Anlaşılıyor ki, bu konuda taviz verilmiyeceği teminatı bir lâftan ibaretmiş; bu da bizim için bir sürpriz değil tabiî. Kıbrıs meselesinin çözümünde, temel çıkarları gereği Enosis'den yana olan Amerika'dan destek ve yardım aradıkça sonuç başka türlü olamazdı.

Dikkati çeken ikinci nokta, Yunanistan lehine bunca tavizi, taviz de değil, aldatmaca bir renkli şeker tabakasıyla örtülmüş Enosis hapını yutmayı kabul ettikten sonra dahi bu teklife Yunanistan'ın razı geleceği şüpheli karşılanıyor ve razı gelmediği takdirde izlenecek tutum görüşülüyor Çankaya'da.

Hükûmet bu sonucu nekadar telleyip pullasa da Kıbrıs dâvasını kaybettiğimiz gerçeğini gözlerden saklıyamıyacaktır. Ve bunun, A.P. nin ve bütün çıkarcı, sömürücü sınıfların büyük dostu A.B.D. sayesinde olduğu da aynı derecede apaçık bilinecektir.

A.P. hükûmeti, Kıbrıs konusunda beyan edilen politika ile güdülen politika arasında bir çelişkiye düştüğü gibi daha başka çelişkiler içinde de bulunmaktadır. Kıbrıs meselesinde dahi tutumunu kolayca Amerika'ya göre ayarlayamamaktadır. Bu konuda Sovyetlerle devamlı temaslarda bulunulduğu Dışişleri yetkililerince birkaç ay önce açıklanmıştır. Şimdi de, Çankaya toplantısından birkaç gün önce Moskova büyükelçimizin Ankara'ya geldiğini öğreniyoruz. B.M. lere üye bağımsız bir devletin —Kıbrıs Cumhuriyeti'nin— bir başka devlete ilhakı milletlerarası bir meseledir, Türkiye ile Yunanistan'ın karar vermesi yetmiyebilir. Ada'da Türkiye'ye askerî bir üs verilmesi, hele bazı haberlerde belirtildiği üzere bu üs ileride NATO'ya devredilecekse, Doğu Akdenizdeki kuvvetler dengesinde bir değişiklik meydana geldiği iddiasına yol açabilir ve bu bölge ile ilgili devletler, bu arada, Sovyetler Birliği böyle bir anlaşmaya itiraz edebilir. Kaldı ki, daha başka sebepler de A.P. hükûmetini Sovyetlerin tutumunu da kollamıya zorlamaktadır. İhraç mallarımıza Avrupa pazarlarında satış imkânları bulamayışımız hükûmeti, Sovyetlerle ve diğer Doğu Bloku devletleriyle iktisadî ilişkileri geliştirmek yoluna itelemektedir. İktisadî ticarî münasebetler teknik elemanların temasını gerektirmekte, ardından politik ziyaretler, sınırlı da olsa turistik, kültürel temaslar gelmektedir. Bu davranış ve gelişmelerin A.P. nin dış politikadaki temel yönüne ve isteğine rağmen, objektif şartların zorlaması sonucu meydana geldiğinde şüphe yoktur.

A.P. hükûmeti Arap dünyası ile ve Orta Doğudaki diğer komşu veya yakın devletlerle de münasebetleri geliştirme çabası içindedir. Ama burada da çelişik bir durumla karşı karşıyadır. Arap dünyasında kesin bir bölünme vardır; diğer 3. dünya devletleri arasında da, aynı derecede kesin olmamakla beraber dış politika eğilimi bakımından ayrılıklar görülmektedir. A.P. nin politikasına uygun olarak hükûmetin hangi tarafta yer almak isteyeceği bellidir; ama o takdirde Arap dünyasında Mısır, Suriye ve Irak'ı karşısında bulacak, 3. dünya devletleri Türkiye'yi yine emperyalistlerin safında yer alan ve onlara hizmet eden bir devlet olarak görmekte devam edecekler ve Türk dış politikasında onların desteğini kazanmak arzusu tüm suya düşecektir. Hükûmet tereddüt eder görünmektedir. Anglo-Saksonlara vekâleten Kral Faysal'ın yürüttüğü İslâm Paktı politikası karşısında tutumunu henüz açıkça belirtmemiştir.

Suriye'de olayların gelişmesi hükûmetin tutumunu açığa vuracaktır. Şimdiki halde bu memleketle ilişkiler olumsuz yönde gelişmektedir. 1958'de Türkiye'nin Irak'ı istilâya hazırlandığı söylenmişti. Amerika Lübnan'a İncirli hava alanını kullanarak asker göndermişti. Şimdi de Suriye ile İsrael arasında bir savaş patlarsa Türkiye'nin tutumu ne olacaktır?

Birbuçuk yıldan beri 3. dünya devletlerinde arka arkaya askerî darbeler olmakta ve daha sağ eğilimli kişiler işbaşına getirilmektedir. Bu olayların sebeplerinin tahlili ayrı bir yazıyı gerektirecek önemdedir. Şimdi sıra Suriye'ye gelmiş görünmektedir. Sık sık darbelere maruz kalan bu memlekette kısa zaman önce Baas Partisinin sol kanadı iktidarı almıştı. Şimdi bir Suriye-İsrael ihtilâfı ve savaşı bahanesiyle bu idare alaşağı edilmek isteniyor gibidir.

7 DÖNÜŞÜM ONBEŞ GÜNLÜK SOSYALİST DERGİ
Yıl : 2 — Sayı : 7 — 15 Kasım 1966
Sahibi ve Yazı işleri Müdürü : ABDULLAH NEFES
Yönetim yeri : Menekşe Sokak 27/2 - Ankara — Her türlü haberleşme adresi : PK 193 Yenişehir - ANKARA
— Gönderilen yazılar geri verilmez. DÖNÜŞÜM adı anılmadan iktibas yapılamaz. — FİATI : 100 Kuruştur.
ABONE : Yıllık 24; Altı Aylık 12 Liradır. — Dizilip Basıldığı yer: İŞ Matbaacılık ve Ticaret - Ankara Tel 119283

İlk sayıda adresi elimize geçmediği için dergilerini alamıyan bazı abonelerimizden özür diler, bundan sonraki sayıların aksatılmadan gönderileceğini duyururuz.